

Medling i skolan
Projekt i Norrbottens län

Slututvärdering av projektet ”Medling i skolan”

Extern utvärderare: Helena Ström
Utbildningsprogrammet för Sociologi,
Luleå Tekniska Universitet

Förord

Jag vill börja med att tacka projektledningen av projektet "Medling i skolan" och Kommunförbundet Norrbotten för att jag fått möjlighet att göra denna slututvärdering. Ett stort tack vill jag ge till projektledaren som bistått med viktig information och svarat på alla mina frågor. Därefter vill jag tacka min handledare Saila Piippola och mina klasskamrater för all värdefull respons jag fått på materialet. Jag vill ge ett stort tack till företaget Netigate som gett mig möjligheten att använda deras tjänster för att utforma en webbaserad enkät. Alla kontaktpersoner vid skolor som hjälpt mig att nå ut med enkäten till elever och personal vid deras skolor förtjänar ett stort tack. Jag vill även tacka alla elevmedlare och skolpersonal som ställt upp på intervjuer. Jag vill tacka samtliga för all hjälp och det positiva bemötandet jag fått. Utan er hade denna slututvärdering inte varit möjlig.

Luleå, den 30 Maj 2008.
Helena Ström

Sammanfattning

Syftet är att göra en slututvärdering av projektet "Medling i skolan". Projektet har pågått från och med augusti 2004 och avslutas i juni 2008. Drygt 120 skolor i Norrbottens län har deltagit i projektet. Den metod som projektet har arbetat med är skolmedling, vilket innebär att elever och personal på skolor ska med hjälp av medling ska kunna arbeta med konflikter och mobbing när det förekommer. Resultatet av utvärderingen består av en enkät och intervjuer med nyckelpersoner, medlingssamordnare och elevmedlare vid tre kommuner i Norrbottens län. Resultatet av utvärderingen visar att elever och personal som gått utbildning i medling har fått kunskap, färdigheter, insikt i sitt eget konfliktbeteende samt en positiv inställning till att lösa konflikter. Resultatet har synliggjort att det har skett en minskning av konflikter på skolor efter projektet. Det har även framkommit att skolmedling inte haft någon effekt på mobbing vilket anses bero på att mobbing sker diskret, vanligtvis över internet. Det innebär att elever och personal inte ser när det förekommer mobbing på skolorna. Utvärderingen har synliggjort att det finns ett behov av samarbete mellan skolor som handlar om medling. Dels för att utbyta erfarenheter av skolmedling men även för att gemensamt utbilda personal och elever i metoden. De hinder som uppstått för skolor som arbetat med medling har inneburit att för få personal har haft ansvar av medling. Med det menas att när ansvarig personal har blivit sjukskriven eller av annan orsak sagt ifrån sig ansvaret har det bidragit till att skolor lagt ner arbetet med medling under en viss tid. Ett annat hinder är tidsbrist för elever främst på högstadiet och gymnasiet. Elever läser kurser och får betyg i olika ämnen vilket har lett till att eleverna prioriterar ordinarie kurser framför medling. Vid skolor som har utvecklat valbara kurser i medling har det visat sig att färre elever och personal känner till innebörden av medling, färre antal elever utbildas till elevmedlare samt att det förekommer färre medlingar än vid låg- och mellanstadieskolor. Ytterligare ett hinder som förekommit är konflikter mellan personal på skolor som uppstått på grund av att kostnader gällande projektet för personal, resor, material och andra omkostnader har finansierats från skolornas gemensamma resurser. Resultatet synliggör att förhoppningarna är att skolorna kommer att arbeta med medling på samma sätt som tidigare och att projektet kommer att övergå i en permanent arbetsform.

Innehållsförteckning

	Sida
<u>1. Inledning</u>	<u>5</u>
<u>2. Metodologiska överväganden</u>	<u>6</u>
<u>2.1 Genomförande av studie</u>	<u>6</u>
<u>2.2 Bortfallsanalys</u>	<u>6</u>
<u>2.3 Rapportens innehåll</u>	<u>7</u>
<u>3. En översikt av området</u>	<u>8</u>
<u>3.1 Elevers rättigheter</u>	<u>8</u>
<u>3.2 Konflikt och mobbing</u>	<u>9</u>
<u>3.3 Skolmedling</u>	<u>9</u>
<u>3.4 Erfarenheter av skolmedling i Norden</u>	<u>11</u>
<u>3.5 Tidigare delutvärderingar av projektet</u>	<u>12</u>
<u>4. Redovisningsresultat av enkät och intervjuer</u>	<u>13</u>
<u>4.1 Bakgrunden till projektet</u>	<u>13</u>
<u>4.2 Arbetet efter delutvärderingarna</u>	<u>14</u>
<u>4.3 Utbildning i medling</u>	<u>15</u>
<u>4.4 Värderingar och attityder</u>	<u>17</u>
<u>4.5 Samarbete mellan skolor</u>	<u>18</u>
<u>4.6 Samarbete inom skolan</u>	<u>20</u>
<u>4.7 Förekomst av konflikter</u>	<u>20</u>
<u>4.8 Förekomst av medling</u>	<u>22</u>
<u>4.9 Årskurser</u>	<u>23</u>
<u>4.10 Hinder</u>	<u>24</u>
<u>4.11 Framtid</u>	<u>27</u>
<u>5. Avslutande reflektioner</u>	<u>29</u>
<u>5.1 Genomförande och projektets mål</u>	<u>29</u>
<u>5.2 Det fortsatta arbetet efter delutvärderingarna</u>	<u>31</u>
<u>5.3 Hinder för projektet</u>	<u>32</u>
<u>5.4 Förslag till förbättringar</u>	<u>33</u>
<u>Källförteckning</u>	<u>34</u>
<u>Bilagor</u>	<u>36</u>

1. Inledning

Helena Ström är studerande i utredningssociologi vid Luleå tekniska universitet och har fått i uppdrag av Kommunförbundet Norrbotten att göra en slututvärdering av projektet ”Medling i skolan”. Projektet har pågått från och med augusti 2004 och kommer att avslutas i juni 2008.¹ Det är drygt 120 skolor geografiskt spridda i Norrbottens län som har deltagit. Finansiärer till medlingsprojektet är Norrbottens kommuner, Kommunförbundet Norrbotten, Luleå tekniska universitet, Sparbanksfonden, Landstinget och Länsstyrelsen i Norrbotten.² Projektet har även mottagit stipendiet ”idéer för livet”.³

Metoden som projektet har arbetat med är skolmedling. Det innebär att elever och personal med hjälp av medling ska kunna arbeta med konflikter och mobbing när de inträffar på skolorna. Projektet har främst riktats till grundskolor men även några gymnasieskolor har deltagit.⁴

Projektets mål är följande:⁵

- Skapa värderingar och attityder hos elever och personal i enlighet med lagstiftning och läroplan.
- Öka samarbete i skolorna och mellan skolor.
- Bidra till högre tillväxt och välbefinnande i regionen.
- Bryta negativa kommunikationsmönster i skolan som är präglad av konflikter, fysiskt och psykiskt våld som exempelvis mobbing.
- Utveckla material för skolmedling som är anpassat för elevernas behov.
- Vidareutveckla medlingsarbetet i grundskolorna för att kunna använda metoden även i gymnasieskolor på ett mer effektivt sätt.
- Att skolmedling ska skrivas in i skolornas likabehandlingsplaner.

Nedanstående frågeställningar har legat till grund för slututvärderingen. Dessa har utformats i samråd med uppdragsgivare.

- *I vilken utsträckning har projektets mål uppfyllts?*
- *Hur har tidigare delutvärderingar påverkat projektet?*
- *Vilka hinder har informanterna stött på under projektet?*
- *Vad är projektets förutsättningar inför framtiden?*

Utvärderingsarbetet har omfattat följande:

- litteraturstudie och översikt av tidigare utvärderingar,
- enkät,
- intervjuer,
- deltagande observation under en nätværkskonferens samt
- analys och utarbetande av slututvärderingen.

¹ Projektet har även utmynnat i en licentiatavhandling. Marklund Linda (2007) *Skolmedling i teori och praktik*. Uppsala universitet.

² Bilaga. *Projektbeskrivning – Medling i skolan*.

³ Internet. *Skolmedling uppmärksammas och prisas*. 2008-06-11

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

2. Metodologiska överväganden

Utvärderingen är en jämförande studie där tre kommuner i Norrbottens län har deltagit. Resultatet i utvärderingen baseras på enkätsvar och intervjuer. Enkäten ger en översikt av hur projektet har fungerat medan intervjuerna ger en djupare förståelse av hur informanterna har upplevt hur projektet har fungerat.⁶

2.1 Genomförande av studien

Alla kommuner som deltagit i projektet har lottats fram genom ett slumpmässigt urval. Med det menas att alla kommuner har haft lika stor chans att delta i utvärderingen.⁷ Det gjordes med anledning av att få en översikt hur projektet har fungerat samt strävan efter att få en geografisk spridning i länet. Sedan har en skola ur varje kommun lottats fram där elevmedlare och medlingssamordnare deltagit i intervjuer. Projektledaren som även fungerat som nyckelperson har förmedlat kontakter till ansvarig personal för medling vid skolor. Den första intervjun som gjordes var med nyckelpersonen. I och med intervjun med nyckelpersonen och tidigare utvärderingar av liknande projekt i Norden utformades enkät- och intervjufrågor till elever och skolpersonal. Kontakten med informanterna har skett via telefon och e-post. Innan enkäten har skickats ut till elever och skolpersonal har frågeställningarna i enkäten prövats med en elev i högstadiet.

Enkäten har besvarats av elever och personal vid totalt 10 skolor. En webbaserad enkät har skickats ut till en kontaktperson vid varje skola. Kontaktpersonerna har i sin tur förmedlat adressen till enkäten vidare till personal och berörda elever på skolorna. Endast elever i årskurs 6-9 har besvarat enkäten på grund av att de ska förstå frågorna.

Intervjuerna som totalt omfattar nio stycken har genomförts med nyckelperson, medlingssamordnare, elevmedlare samt personal vid skolor där arbetet med skolmedling inte har fungerat. Samtliga intervjuerna har bandats och skrivits ut av utvärderaren på grund av att viktig information inte ska glömmas bort eller feltolkas. Intervjuer med personal vid skolor har skett enskilt, medan elevmedlare har intervjuats i grupp. Under hela utvärderingen har etiska aspekter beaktats kontinuerligt.⁸ Vilket innebär att deltagandet i slututvärderingen har baserats på frivillighet. Av sekretess skäl har anknytningen till skolor anonymiserats. Gällande elever under 15 år har vårdnadshavare informerats om elevernas deltagande i enkät och intervju.

2.2 Bortfallsanalys

Svarsfrekvensen i enkäten är 61 % i den största kommunen, 36 % i en annan kommun och endast 3 % har besvarat enkäten i ytterligare en kommun. Skillnaden mellan de olika kommunerna kan förklaras genom att i den största kommunen är det fler skolor som

⁶ Enligt Jacobsen, J. (2003) är intervjuer viktiga för att belysa individuella skillnader. Tyngdpunkten ligger på tolkning och förståelse; 19 ff.

⁷ Carlsson Bertil (1991) *Kvalitativa forskningsmetoder, för medicin och beteendevetenskap*. Gummessons tryckeri AB, Falköping; 46.

⁸ Internet. <http://www.epn.se> 2008-05-20

deltagit i projektet medan i de övriga två kommunerna är det endast ett fåtal skolor som deltagit. Trots upprepade påminnelser besvarades inte enkäten av elever och personal i en kommun. Bortfallet kan antas bero på tidsbrist där personalen istället har prioriterat andra arbetsuppgifter. Däremot har intervjuer med elever och personal gjorts vid samtliga tre kommuner. Deltagandet i intervjuer har skett genom direkt kontakt med informanter på plats.

2.3 Rapportens innehåll

I följande kapitel kommer en översikt av området att presenteras. Detta kommer att bidra till ökad förståelse för vad skolmedling innebär. Sedan kommer resultatet av enkäten och intervjuerna att presenteras växelvis för att ge en översikt samt en djupare förståelse till hur projektet har fungerat. Avslutningsvis presenteras reflektioner och förslag till förbättringar inför fortsatt arbete med medling.

3. En översikt av området

I detta avsnitt kommer en översikt av området att presenteras som behandlar elevers rättigheter, förekomst av konflikt och mobbing på skolor och vad skolmedling innebär. Sedan kommer tidigare utvärderingar av skolmedlingsprojekt i Norden samt delutvärderingar av projektet ”Medling i skolan” att presenteras.

Enligt svensk ordbok betyder konflikt ”svårartad motsättning som måste lösas” samt mobbing ”att en eller flera individer upprepade gånger och under en viss tid tillfogar en annan individ skada eller obehag”.⁹ Skillnaden mellan dessa begrepp är att en konflikt är en tillfällig olöst situation mellan människor medan mobbing är när en person vid upprepade tillfällen blir trakasserad fysiskt eller psykiskt.¹⁰

3.1 Elevers rättigheter

Konflikter och mobbing utgör ett stort problem i svenska skolor, främst ur elevernas perspektiv.¹¹ Sedan februari 2006 har funnits en lag (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever.¹²

Det finns olika typer av diskriminering. Den första är direkt diskriminering och handlar om trakasserier på grund av utseende, kön, etnicitet, religion, sexuell läggning eller funktionshinder.¹³ Den andra, indirekt diskriminering handlar om normer, regler eller bestämmelser som tillsynes är neutrala men missgynnar en bestämd grupp.¹⁴ Syftet med lagstiftningen är att oavsett motiv till kränkningar lägga ansvar på skolverksamheterna.¹⁵ Regler ska göra att skolorna ska vidta åtgärder mot direkt och indirekt diskriminering. Brott mot lagen ska medföra skadestånd till den utsatte parten som ska vara en skälig ersättning till kränkningen.¹⁶

Syftet med lagstiftningen är att skolorna ska bedriva målinriktat arbete och upprätta likabehandlingsplaner för att motverka diskriminering och mobbing.¹⁷ Kamratstöds-, medlings- och konfliktlösningssmodeller samt värdegrundstänkande metoder är arbetsätt som kan förebygga mobbing.¹⁸ Likabehandlingsplanen ska innehålla åtgärder för att

⁹ Internet. www.nationalencyklopedin.se Sökord: Konflikt, Mobbing. 2008-04-01

¹⁰ Lind Eleonore (2001). *Medkompis – Medling och konflikthantering i skolan*. Brain Books AB, Jönköping.;15.

¹¹ SOU (2004:50) *Skolans ansvar för kränkning av elever*. Fritzes förlag, Stockholm; 8.

¹² Internet *Lag (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever*.

¹³ SOU (2004:50); 109 ff.

¹⁴ Ibid.; 111 ff.

¹⁵ Ibid.; 9.

¹⁶ Ibid.; 116 ff.

¹⁷ Ibid.; 14.

¹⁸ Ibid.; 74.

förhindra att elever utsätts för kränkande behandling. Planen ska årligen följas upp och revideras för att upprätthålla sitt syfte.¹⁹

I läroplanen för det obligatoriska skolväsendet står det skrivet att skolor ska sträva efter att alla elever utvecklar följande färdigheter:²⁰

- Utifrån kunskaper och erfarenheter kunna göra etiska ställningstaganden.
- Respektera andra människors egenvärde.
- Ta avstånd från att människor utsätts för förtryck och kränkande behandling.
- Ha förståelse för andra människors situation och utveckla en vilja att handla för deras bästa.
- Visa omsorg och respekt för sin omgivning.

3.2 Konflikt och mobbing

Maria Palo har i uppdrag åt Luleå Kommun gjort en undersökning under 2005 som bland annat har handlat om ungdomars utsatthet i Luleå kommun.²¹ Resultatet i hennes studie visar att skolan är den vanligaste platsen där det förekommer mobbing. I Luleå kommun är högstadiel elever utsatta för mobbing i större utsträckning än gymnasieelever. 13 % killar respektive 11 % tjejer i årskurs åtta upplever att de har blivit mobbade eller utfrysta under det senare halvåret 2005.²² En undersökning som har gjorts år 2003 i Sverige visar att elever i årskurs sju samt tjejer i årskurs fem är mest utsatta för mobbing. Det är vanligtvis pojkar oavsett ålder som mobbar andra elever i större utsträckning än flickor.²³

3.3 Skolmedling

Medling vid konflikter etablerades i USA på 1970-talet ur en rörelse som kallade sig ADR (Alternative Dispute Resolution). Medling var en effekt av ett stort missnöje bland befolkningen som uppstod på grund av långa handläggningstider vid domstolar. Medling innebar att en tredje part deltog vid ett möte där parter i en konflikt gemensamt kom fram till en lösning. Deltagandet var frivilligt och ansågs vara ett alternativ för rättsystemet. Metoden var framgångsrik och användningen av medling ökade. Under 1980-talet i USA infördes medling i skolan.²⁴

I svensk ordbok innebär medling ”ett försök att åstadkomma överenskommelse eller försoning”.²⁵ Eleonore Lind (2001) som är konsult och medlingssamordnare förklarar begreppet närmare:

¹⁹ Internet *Lag (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever*; 2.

²⁰ Internet *Läroplan Lpo 94*

²¹ Internet. *Var modiga och satsa hårt på framtiden!*

²² Ibid.; 28.

²³ Ibid.; 6.

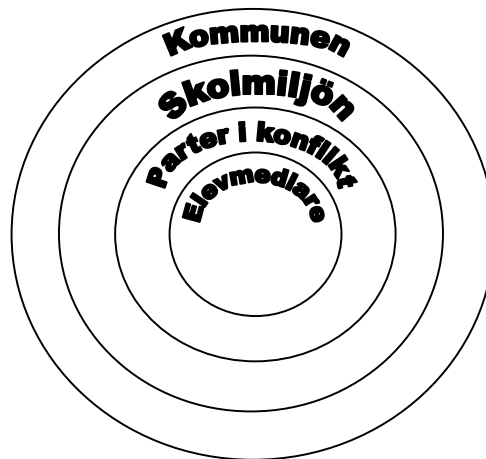
²⁴ Se Lind, E. (2001) och Internet *Skolmedling – en komparativ metod- och lagstudie*, 2003.

²⁵ Internet. <http://www.nationalencyklopedin.se> Sökord: Medling. 2008-04-01

”Medling är en stegvis process där en opartisk tredje part hjälper och underlättar för parterna i en konflikt att själva komma fram till en ömsesidig godtagbar överenskommelse.”²⁶

Citatet ovan synliggör betydelsen och användningen av skolmedling. Metoden har används främst för att lösa konflikter mellan elever och förebygga mobbing. Elever och skolpersonal utbildas till medlare som ska medverka i diskussion mellan parter i en konflikt.²⁷ Syftet med att använda en opartisk tredje part vid att lösa konflikter är att medlaren inte ska lägga skuld på någon inblandad utan att bidra till att parter i konflikt hittar en gemensam lösning där båda blir nöjda.²⁸ Medling går endast att genomföra om båda parter är villiga att lösa konflikten och följa den lösning som de gemensamt kommer fram till.²⁹ Anledningen till att medling blivit allt vanligare handlar om att antalet konflikter ökar i och utanför skolor. Ett sätt att förebygga detta är att lära personal och elever hantera konflikter.³⁰ Rekommendationer om skolmedling är att skolor börjar arbeta med medling i 10 års ålder och uppåt. Detta beror på att elever ska förstå vad medling innebär och kunna använda metoden på rätt sätt.³¹

Figur 1. Olika nivåer skolmedlingen kan ha inverkan på.³²

Figuren ovan synliggör skolmedlingens effekter i skolan. Den omedelbara och direkta påverkan är bland elever som utbildas i skolmedling. Detta beror på att det läggs ner mest tid, resurser och uppföljning bland dessa elever för att fortsatt arbete med skolmedling ska kunna utvecklas och förbättras.³³ Vidare påverkas parter som är inblandade i konflikt och tar del av skolmedling. Dessa personer tar ansvar och förhindrar en negativ

²⁶ Lind, E. (2001); 5.

²⁷ Ibid.; 5 f.

²⁸ Ibid.; 5 f.

²⁹ Ibid.; 17.

³⁰ Ibid.; 20f.

³¹ Cohen Richard (1995). *Peer mediation in schools, Students resolving conflict*. Good year Books, Glenview USA; 112 ff.

³² Laeringsentret (2001) *Evaluering av skolemgling – En steg for steg håndbok*. Laeringsentret. Oslo, Norge.; 6 f.

³³ Ibid.; 6 f.

utveckling av konflikten vilket bidrar till att de ökar sitt självförtroende.³⁴ Sedan har skolmedling en påverkan skolmiljön. Elever och personal lär sig att hantera konflikter vilket bidrar till att förekomsten av konflikter och mobbing minskar. Ett välfungerande skolmedlingsprogram leder därför till en förbättrad skolmiljö.³⁵ Slutligen har medling även en påverkan på kommunerna.³⁶ Genom att skolor arbetar aktivt med att införa skolmedling i likabehandlingsplanerna påverkas skolpolitiken. Under årsskiftet 2007/2008 har det även blivit obligatoriskt för alla kommuner i Sverige att införa medling vid brott.³⁷

3.4 Erfarenheter av skolmedling i Norden

Laeringssettret i Norge har gjort en handbok som bland annat beskriver användningen av skolmedling. I handboken framkommer det att syftet med att göra utvärderingar av skolmedlingsprojekt handlar om att lära sig av de skolor där skolmedling fungerar för att kunna bidra till att förbättra medlingsarbetet i övriga skolor.³⁸

Resultatet av tidigare utvärderingar av skolmedlingsprojekt i Norge och Finland visar att elevmedlare och medlingssamordnare upplever att förekomsten av konflikter och mobbing har minskat. Erfarenheterna av utvärderingar i Norden är att elevmedlare upplever att de har utvecklats som personer, fått en ökad förståelse för konflikter och parter i konflikter. Elevmedlare upplever också att kunskaper i medling har bidragit till att de fått större ansvar- och trygghetskänsla att lösa konflikter.³⁹ Medlingssamordnare upplever att effekten av skolmedling har lett till att störande beteenden hade upphört hos några enstaka elever.⁴⁰ Resultatet visar att effekterna av skolmedling har haft störst inverkan i grundskolan. I en utvärdering i Norge framkommer det att införande av medling på gymnasieskolor har haft effekt först när elever som arbetat med medling i grundskolan kommer upp i gymnasiet.⁴¹

I en utvärdering av ett skolmedlingsprojekt i Finland upplevde medlingssamordnare att det behövdes mer utbildning och information om medling. En fjärdedel av medlingssamordnarna upplevde brister i skolorganisationens användning av metoden. Anledningen till missnöjet var bland annat att medling används för sällan, de varit för lätta fall, metoden togs inte på allvar eller att den inte fungerade tillräckligt bra. Önskemål till förbättring var att ha fler medlingsfall att arbeta med, mera gemensamma träffar med medlare och mer utbildning. Resultatet av utvärderingen visar att mellan 2001 till 2004 har det förekommit 649 medlingsfall på 19 skolor i Finland.⁴²

³⁴ Lind, E (2001); 5 f.

³⁵ Laeringssettret (2001); 6.

³⁶ Ibid.; 6.

³⁷ Internet. *Brottsförebygganderådet*. 2008-05-28.

³⁸ Laeringssettret (2001); 5.

³⁹ Se Hansen, E. (1998) och Gellin, M. (2006).

⁴⁰ Gellin, M. (2006); 17.

⁴¹ Internet. *Skolmedling – en komparativ studie*. 2008-05-25.

⁴² Gellin, M. (2006);16.

3.5 Tidigare delutvärderingar av projektet

Projektet ”Medling i skolan” har varit verksamt från 2004 och kommer att avslutas som projektform 2008. Metoden som har använts i projektet har utformats efter tidigare utvärderingar av skolmedlingsprojekt i Norden. Det har gjorts en intern och en extern utvärdering av projektet ”Medling i skolan” under 2006. Resultatet av utvärderingarna visar att det förekommer konflikter och mobbing på skolor i Norrbottens län vilket synliggör att det finns ett behov av skolmedling. I utvärderingarna har det framkommit att projektet har bidragit till att antal konflikter har minskat på skolorna samt att elevinflytande har ökat. Med det menas att elever har fått kunskaper och möjlighet att lösa konflikter. Det har även framkommit att elevmedlare och medlingssamordnare har fått en ökad trygghetskänsla och ett ökat självförtroende efter att de gått utbildning i medling.⁴³

I den interna utvärderingen har det framkommit att intresset för medling har varit lågt bland killar på högstadiet. Det har däremot visat sig att intresset för medling har ökat bland högstadiekillar efter att medlingssamordnare har gjort punktinsatser och informerat vad medling innebär. Den interna utvärderingen har även synliggjort att övningsmaterial som finns tillgängligt för elever och personal som gått utbildning i medling är mest lämpad för grundskolan.⁴⁴

I den externa utvärderingen har det framkommit att mobbing främst förekommer via internet. Detta beror på att elever i högre utsträckning kan vara anonyma via internet.⁴⁵ Resultatet av den externa utvärderingen har synliggjort att det finns en bristande information till elever och föräldrar om medling i skolan. De föräldrar som fått information om projektet har blivit mer positivt inställda till metoden.⁴⁶ Enligt de externa utvärderarna bör information nå ut till alla inblandade, dvs. elever, personal och föräldrar, för att kunna implementera skolmedling. De anser även att medling bör bli en naturlig del i den dagliga verksamheten. Resultatet av den externa utvärderingen visar att skolor som är i en uppstartningsfas saknar rutiner för att bedriva skolmedling. Detta har resulterat i att elevmedlare får gå från lektioner och ta igen missad lektionstid på fritiden. Författarna till den externa utvärderingen anser att för att göra ett effektivt medlingsarbete bör elevmedlarnas kunskap och status öka.⁴⁷ Resultatet av den externa utvärderingen synliggör att skolor stöter på hinder när för få ur personalen är ansvarig för medling. I den externa utvärderingen har det framkommit att det finns önskemål om fler träffar för att information och kunskap i medling inte glöms bort. Samtliga vill ha en nätverksamordnare även när projektet tar slut samt att bygga nätverk inom och mellan kommuner för att kunna byta erfarenheter och idéer.⁴⁸

⁴³ Se Forsman M, m.fl. (2006) samt internet *medling i skolan*.

⁴⁴ Internet *medling i skolan*.; 11 f.

⁴⁵ Forsman, M, m.fl. (2006); 16.

⁴⁶ Ibid.; 29.

⁴⁷ Ibid.; 28.

⁴⁸ Ibid.; 33 f.

4. Redovisningsresultat av enkät och intervjuer

Sammanlagt har det utförts nio intervjuer. Det har gjorts en intervju med projektledaren som har fungerat som nyckelperson i utvärderingen. I en gruppintervju med elevmedlare har fem högstadieelever deltagit varav fyra tjejer och en kille. Sedan har det gjorts en gruppintervju med elevmedlare på mellanstadiet där två killar deltagit. Ytterligare en intervju har gjorts med en tjej på mellanstadiet. Bland de medlingssamordnare som deltagit i intervju har det varit en fritidspedagog, en högstadielärare och en grundskolelärare. Sedan har ytterligare en grundskolelärare och en rektor deltagit i intervjuer med anledning av att arbetet med medling inte har fungerat vid deras skolor.

Enkäten har skickats ut till totalt 10 skolor som deltagit i projektet. Sammanlagt har 93 elever och personal besvarat enkäten varav 67 tjejer/kvinnor och 26 killar/män. Bland elever är det endast årskurs 6-9 som har besvarat enkäten på grund av att de ska förstå frågorna. Däremot har personalen som svarat på enkäten arbetat som lokalvårdare, kurator, fritidspedagog, lärare, elevassistent och rektor.

Resultatet av enkäten och intervjuerna kommer att presenteras växelvis i den fortsatta framställningen. Anledningen till det är att resultatet från enkäten ger en översikt av projektet medan intervjuerna ger en djupare förståelse av hur projektet har fungerat. Elevmedlare och medlingssamordnare som deltagit i intervju kommer att presenteras utifrån vilken årskurs de går eller arbetar i eftersom att det framkommit att det finns skillnader främst mellan högstadiet och mellanstadiet.

4.1 Bakgrunden till projektet

Idén till projektet "Medling i skolan" har sitt ursprung i att projektledaren under sin utbildning inom det rättsvetenskapliga programmet vid Luleå tekniska universitet fick en förfrågan av sin lärare om att skriva examensarbete om skolmedling. Under arbetet av examensarbetet skickades en enkät om intresse av skolmedling ut till kommuner i Norrbotten. Resultatet visade att det fanns ett intresse för skolmedling i länet. Detta ledde till att projektledaren och en lärare vid universitetet bjöd in skolpolitiker, rektorer, skolpersonal och representanter från Kommunförbundet Norrbotten. Dessa personer informerades om vad skolmedling innebar. Vid mötet fick projektledaren och läraren vid universitetet i uppdrag att söka finansiärer till skolmedlingsprojektet. När projektet drog igång bidrog Norrbottens kommuner, Kommunförbundet Norrbotten, Luleå tekniska universitet, Norrbottens länslandsting, och länsstyrelsen i Norrbotten med pengar. Samtliga bidrag har bekostat personal, material, utbildning, administration, resor samt andra omkostnader. I intervjuerna har det framkommit att skolor har fått stå för egna resurser som personal, material, resor och andra kostnader som tillkommit.

Projektets organisation har bestått en styrgrupp och en projektledare. I styrgruppen har det suttit representanter från Norrbottens kommuner, Kommunförbundet Norrbotten, Luleå tekniska universitet, Norrbottens Länslandsting och Länsstyrelsen i Norrbotten. Projektägare är Kommunförbundet Norrbotten. Projektledare har varit en representant från Luleå tekniska universitet. Målgruppen har varit elevmedlare och

medlingssamordnare vid skolor som deltagit i projektet. Elenore Lind som är konsult i medling och medlingssamordnare har hjälpt till att utveckla projektets arbetsmetod och funnits som ett stöd för projektledningen. Projektet startades 15 augusti 2004 och kommer att avslutas 31 juni 2008. När projektet drog igång planerades det budget och arbete för sammanlagt 25 skolor men intresset för skolmedling var betydligt större.

När vi drog igång så hade vi, jag tror det var 60 eller 80 skolor. Första som ringde och anmälde sig anmälde alla 20 skolor i kommunen. (skratt) Så där gick all planering ut genom fönstret. Så det vart en mycket mer intensivare uppstart än vad vi hade trott. Men det har varit väldigt roligt. (Projektledare)

Ovanstående citat synliggör att intresset för skolmedling var stort bland skolor i länet. Det är närmare 120 skolor som har deltagit under de fyra år som projektet varit verksamt.

Projektplanen utformades utifrån tidigare utvärderingar av liknande projekt i Norge och Finland. I litteratur om skolmedling har det framkommit en rekommendation att den mest lämpade åldern för skolor att arbeta med medling är i 10-11 års ålder och uppåt. I intervjuerna har det framkommit att det även är där de flesta skolor har börjat arbeta med medling. Däremot har alla skolor själv fått välja om de vill utbilda yngre elever i medling.

Projektets arbetsmetod har i huvudsak baserats på Elenore Linds bok ”medkompis” som innebär att medlare hjälper elever i konflikt att gemensamt uppnå en godtagbar lösning. I intervjuerna har det framkommit att elever i en konflikt anmäler till en medlare på skolan att de vill ha en medling. Under mötet deltar vanligtvis två elevmedlare. Elevmedlarna får lyssna på båda parter i konflikten. När båda parter har kommit överens om en lösning bokas en återträff där eleverna gör en uppföljning av hur konflikten har utvecklats.

4.2 Arbetet efter delutvärderingarna

I intervjuerna har det framkommit att den externa delutvärderingen som gjorts av projektet under 2006 har bland annat synliggjort att när ansvarig medlingssamordnare slutat vid skolor har det bidragit till att arbetet med medlingen har lagts ner. När detta blev uppmärksammat kunde projektledningen återuppta kontakten med personalen och få igång arbetet med medling på skolorna igen.

Så man fick in information som inte kom in annars, personen försvinner så var det ingen som tog över. Det har ju varit ett av våra största problem att få kommunikationen att funka. Att få veta vad kommunerna vill ha och vad dom behöver för att kunna fortsätta arbetet. (Projektledare)

Den externa delutvärderingen har även uppmärksammat att det finns behov av fler utbildningar inom medling för elever och skolpersonal. Elevmedlare och medlingssamordnare upplever att de behöver ett ökat stöd för att kunna implementera metoden i skolorna. Resultatet av den externa och interna delutvärderingen visar att arbetet med medling har uppfattats positivt av elever, personal och skolchefer trots att medling inte har förekommit vid alla skolor. Det har framkommit att projektet har

bidragit till minskat antal konflikter på skolor samt att elevmedlare och medlingssamordnare har utvecklat färdigheter och kunskaper i medling. Projektledningen upplever att denna positiva respons kring projektet har varit viktig för att veta vilka moment i projektet som har fungerat bra. Det har bidragit till att projektledningen har kunnat fortsätta att utveckla metoden.

I den externa utvärderingen framkom det att det förekom bristande information om projektet till föräldrar. Ett förslag till förbättring var att nå ut med information till samtliga elever, personal och föräldrar för att kunna implementera skolmedling i skolorna. Det har bidragit till att projektledningen har påtalat vikten för skolorna att informera föräldrar om vad medling innebär. Det har gjorts på grund av att resultatet av den externa utvärderingen har visat att föräldrar som fått information om skolmedling var positivt inställda till projektet i större utsträckning än föräldrar som inte fått information om metoden.

4.3 Utbildning i medling

Resultatet av enkäten i denna utvärdering visar att 71 % av elever och personal har fått information om medling. Av samtliga elever och personal som har besvarat enkäten har 21 % vidareutbildat sig till medlare. Av de elever och personal som fått information och gått utbildning i medling upplever 75 % att de har tillräcklig kunskap för att medla vid mindre konflikter, 16 % upplever att de har tillräcklig kunskap att medla vid alla former av konflikter och 9 % upplever att de saknar kunskap för att medla vid någon form av konflikt.

Projektledningen har strävat efter att ge all personal vid de skolor som deltagit i projektet en grundläggande utbildning om vad medling innebär. I intervjuerna har det framkommit att utbildningens tidsram har utgått från möjligheterna skolorna har haft att avvara personal, det har handlat om alltifrån två timmar till två dagar. Vanligtvis har det varit en halvdag för all personal. Projektledningen har satt som krav att minst två ur personalen vid mindre skolor ska gå utbildning till medlingssamordnare respektive två personer ur varje arbetsgrupp vid större skolor. Anledningen är att det ska finnas en grupp som arbetar med medling för att undvika risken att arbetet läggs ner om ansvarig personal för medling blir sjukskriven eller slutar vid skolan. Uppskattningsvis har drygt 1500 elever respektive 350 vuxna utbildats till medlare under de två första år som projektet varit verksamt. Erfarenheterna är att lika många elever och personal har utbildats under de två senaste åren som projektet pågått.

Frivilligheten är en av dom viktigaste grundaspekterna när det gäller medling. Det ska vara frivilligt att delta i medlingen, det ska vara frivilligt det du delar med dig i medlingsrummet, det ska vara frivilligt de överenskommelser du åtar dig. (Projektledare)

Citatet ovan synliggör att det är frivilligt för all personal och elever att delta i utbildning till medlare. Det är även frivilligt för elever i konflikter att delta i en medling. Däremot har en del skolor som har arbetsteam som ska motverka mobbing fått gå utbildning i

medling även om personerna inte är intresserade av metoden. I dessa fall har avseendet med frivillighet inte fungerat vilket beror på att dessa personer inte själva har valt att arbeta med medling.

Projektledaren har utbildat personal till medlingssamordnare som i sin tur har utbildat elever vid deras skolor. Alla skolor har tillgång till en film, metodbok, tre utbildningskompendier, broschyrer och en rollspelsbok. Materialet handlar om medling, kommunikation, konflikt, lagstiftning, värdegrund samt etik och moral. Projektledningen har arbetat med att översätta material och nyckelord till finska och samiska till vissa kommuner där finska och samiska förekommer. Därutöver har projektledningen arbetat med att specialanpassa material efter elevers individuella behov.

Sen har vi ju också några särskolor som är med. Där kanske dom inte är så bra alltid på att uttrycka sig muntligt, utan där jobbar vi med övningar och aktiviteter som kan vara alternativa, att man ritar istället för att säga hur. Kan du rita en streckgubbe med ansikte som visar hur du känner dig i den där situationen. (Projektledare)

Citatet ovan synliggör att för att skolor ska kunna arbeta med medling krävs det att det utvecklas övningar och metoder som är anpassat för olika målgrupper.

I samtliga intervjuer har det framkommit att elever och personal har fått arbeta med självtillit och självkänsla med anledning att de ska ha en grund att stå på. I intervjuer med elevmedlare framkommer det att genom att reflektera hur de själva hanterar konflikter får de en insikt i sitt eget konfliktbeteende på ett annat sätt än tidigare. Intervjuerna har synliggjort att elever och personal har arbetat mycket med rollspel kring medling där de får lära sig hur medling går till och ge respons till elever när de löser konflikter. Ytterligare ett moment i utbildningen handlar om att informera elever och personal om användningen av medling utanför skolan. Det har resulterat i att elever och personal har uppmärksammat användningen av medling i större utsträckning än tidigare.

Det här är ju någonting som kommer att bli ett verktyg i samhället för konflikthantering. (Rektor, gymnasieskola)

Citatet ovan synliggör att det finns en kunskap om att medling har blivit vanligare inom olika konflikthanteringsområden. Vid intervjuerna har det framkommit att medlingssamordnare och elevmedlare på högstadiet har uppmärksammat att metoden har blivit allt vanligare i och utanför skolan. Elevmedlare och medlingssamordnare beskriver att de läser i dagstidningarna om medling vid brott, fackliga förhandlingar och konflikter mellan länder. De har även uppmärksammat metoden i olika tv-program som exempelvis ”grannfejden” som handlar om att lösa konflikter mellan grannar med hjälp av medling. En elevmedlare på högstadiet förklarar i intervjun att hon uppmärksammat användningen och betydelsen av medling även utanför högstadieskolan.

Det är inte så många som verkligen förstår att man använder medling vid brott och egentligen hur viktigt det är och vilken guldchans man har fått

genom att man får gå den här och nu. För att när jag läste en tidning också så såg jag att man kan läsa medling på Luleå Universitet och då kändes det så där wow, att jag har som fått börja med grunden redan nu. Att det är ju fantastiskt på det sättet. (Elevmedlare, högstadieskola)

I intervjuerna har det framkommit att efter att elevmedlarna har gått utbildning i medling är hälften av, främst högstadieelever, positiva till att fortsätta arbeta med medling. Bland elevmedlare som har intervjuats är alla tjejer positiva till att fortsätta arbeta med medling medan samtliga killar är tveksamma till ett fortsatt arbete eftersom de upplever att de vill prioritera andra skolämnen i högre årskurser.

4.4 Värderingar och attityder

Resultatet av enkäten visar att majoriteten av elever och personal som fått information i medling upplever att de känner sig trygga på skolan och upplever att de har ett ansvar att lösa konflikter.⁴⁹ Enkätresultatet och intervjuerna har synliggjort att trygghets- och ansvarskänslan upplevs bero på att elever har tillräckligt med kunskap för att medla vid mindre konflikter. Resultatet av enkäten visar att elever och personal delvis känner sig trygga i att lösa konflikter, ser när konflikter uppstår, har förståelse för personer i konflikter samt förståelse för vad som startar konflikter.⁵⁰ Samtliga elever och personal som har besvarat enkäten anser att alla elever ska ha lika rättigheter att få bestämma i skolan och bland kompisar oavsett kön.⁵¹

Intervjuerna synliggör att elever och personal upplever en förändring hos sig själva sedan de gått utbildning i medling. De förändringar som elever och personal upplever är följande:

- Fått en ökad insikt i sitt eget konfliktbeteende.
- Fått en ökad insikt i hur de behandlar andra människor.
- Lärt sig att kontrollera sitt eget beteende.
- Lärt sig att lyssna och förstå andra människor.
- Blivit mer observanta, de ser när konflikter uppstår.
- Fått en ökad förståelse för vad som startar konflikter.
- Fått ett ökat självförtroende

I intervjuerna har det framkommit att skolpersonalen upplever en förbättrad och lugnare skolmiljö främst bland eleverna men även att personalen själva känner sig lugnare och upplever mindre stress av att lösa konflikter. Det upplevs bero på att tidigare löste skolpersonalen, främst lärare, konflikter som uppstod mellan elever. I intervjuerna framkommer det att tidigare ville elever inte ingripa eller ta en diskussion mellan andra elever som är i en konflikt. Efter projektet har både elever och personal fått kunskap och färdigheter för att lösa konflikter vilket har ökat elevinflytandet.

⁴⁹ Bilaga Tabell 1

⁵⁰ Bilaga Tabell 1

⁵¹ Bilaga Tabell 2

I intervju med medlingssamordnare vid en låg- och mellanstadieskola har det framkommit att äldre elever har blivit förebilder för yngre elever.

Man kan säga till dom här som är elevmedlare att om det är någon som busar till det "kom ihåg att du är elevmedlare du ska vara en förebild" då skärper dom till sig. (Medlingssamordnare, låg- och mellanstadieskola)

Citatet synliggör att elevmedlare tar ansvar för att vara förebilder till yngre elever och lever upp till rollen som förebild.

I och med att elever och personal upplever att projektet har en påverkan på skolmiljön har det framkommit i intervjuerna att detta upplevs bidra till att skapa attraktiva skolor.

Det har ju varit just det här att om man kan hjälpa till att skapa skolor som är attraktiva så kan det ge möjligheterna. Människor tänker, ser att vi skulle vilja flytta dit, det är en bra skola, dom har en bra tanke, när det gäller konflikter och så vidare. (Projektledare)

Projektledningen upplever ett ökat intresse för medling bland friskolor. I intervjuerna synliggörs det att friskolor anses gynnas av att ha en bra skolmiljö eftersom dessa skolor är beroende av att elever söker sig till skolorna i större utsträckning än kommunala skolor.

4.5 Samarbete mellan skolor

Resultatet av enkäten visar att 35 % upplever att det behövs ett samarbete i medling med någon annan skola. Elever och personal som besvarat enkäten upplever att ett samarbete bör handla om att dela med sig erfarenheter om konflikter och medling men även att ha gemensam utbildning för elever och personal i medling. De upplever även att ett samarbete bör främst ske mellan personal på skolor. I intervjuerna med elevmedlare och personal framkommer det att de gärna vill ha ett samarbete mellan skolor inom kommungränserna.

Ungefär hälften av alla skolor som deltar i projektet har ett samarbete med andra skolor, främst inom kommungränserna. Tidigare erfarenheter är att ett samarbete vanligtvis uppkommer när skolorna börjar arbeta med medling.

De skolor som kanske har mera problem dom har heller inte den samverkan och stötningen har ju inte sökt från andra skolor eller projektledningen. (Projektledare)

Citatet ovan synliggör att det finns ett behov av samarbete för att skolor ska kunna stötta varandra och förbättra arbetet med medling. Erfarenheterna har visat att de skolor som inte har ett samarbete eller vänt sig till projektledningen för att få vägledning inte heller har haft möjligheter att skapa rutiner för att implementera metoden i skolorna. Resultatet av utvärderingen visar att det även har varit svårt för skolor att starta ett samarbete innan

de har införlivat metoden hos elever och skolpersonal. Detta beror på att det läggs extra arbetsuppgifter på medlingssamordnare vilket bidrar till att de upplever att de inte har tid till att starta ett samarbete samtidigt som de införlivar metoden i skolorna.

Vid en skola där elever och skolpersonal har deltagit i intervjuer förekommer det samarbete med en annan skola. Samarbetet möjliggjordes av att det var en närliggande skola, storleksmässigt lika samt att skolorna hade samma rektor. I intervjuerna har det framkommit att samarbetet främst har skett mellan personal men även elevmedlare har deltagit vid gemensamma träffar mellan skolorna. Vid dessa möten har elever och personal haft möjlighet att utveckla tankar och idéer kring fortsatt arbete med metoden. Resultatet visar att vid mindre skolor har samarbetet bland annat handlat om att gemensamt utbilda personal och elever. I intervjuerna framkommer det vidare att det även finns möjlighet för skolor att ha ett samarbete med norska och finska skolor, s.k. "vänskola". Erfarenheterna visar att totalt har 5-6 skolor haft ett samarbete med andra skolor i Norden. Det är främst gymnasieskolor som har samarbete med vänskolor. Det beror på att skolor i Norge har fått igång skolmedling på gymnasienivå.

I intervjuerna med elever och personal på högstadiet och gymnasiet framkommer det att samarbete mellan skolor bör ske mellan elever i samma årskurser. Med det menas att en högstadieskola samarbetar med en högstadieskola och en gymnasieskola samarbetar med en gymnasieskola.

Även om konflikter oftast börjar på samma sätt så är dom av en annan kaliber när man kommer upp i gymnasieåldern. (Rektor, gymnasieskola)

Citatet ovan synliggör att storleken och allvarlighetsgraden av konflikter i gymnasiet kan skilja sig från konflikter i grundskolor. I intervjuerna framkommer det att det uppstår hinder för gymnasieskolor att starta samarbete eftersom det är få gymnasieskolor i Norrbotten som arbetar med skolmedling och fått metoden förankrad i skolan.

Vid en mindre skola där en medlingssamordnare deltagit i intervju har det framkommit att det inte uppstått några hinder på grund av skolans storlek och att eleverna känner varandra.

Här har de överseende med varandra. För ofta så vet dom att konflikterna det är sånt som finns här. Det är okej, vi tar en medling och så blir det bra. (Medlingssamordnare, låg- och mellanstadieskola)

Tidigare erfarenheter av projektet är att vid mindre skolor där elever känner varandra kan det vara en fördel med ett samarbete om det uppstår större konflikter eftersom eleverna då får en möjlighet att kontakta en elevmedlare på någon annan skola. Detta kan skolor göra för att undvika att elever känner varandra och är partiska i medlingen. Om det är en elevmedlare som hamnat i konflikt kan skolor kontakta en elevmedlare från en annan skola. Detta innebär att om skolor inte har tillräckligt med utbildade elevmedlare kan en medlare från en annan skola delta vid ett medlingsmöte.

Projektledningen har varje år ordnat nätverkskonferenser där elever och personal på skolor från hela länet har fått möjlighet att samlas och diskutera medling. Elever och personal har även fått gå på föreläsningar där personer som arbetar med medling i olika arbetsområden har pratat om sina erfarenheter kring medling. Förutom nätverkskonferenserna som är länsövergripande strävar projektledningen även efter att ordna kommunträffar där medverkande skolor i kommunen får möjlighet att träffas, diskutera och utveckla ett samarbete kring medling. Erfarenheterna är att majoriteten av kommunerna har kommunträffar varje termin.

4.6 Samarbete inom skolan

I intervju med en medlingssamordnare vid en mindre skola i Norrbotten har mobbingteamet tidigare arbetat med medling. Skillnaden mellan mobbingteam och skolmedling är att det är personal på skolan som deltar i mobbingteamet och fokuserar på att lösa mobbing och trakasserier. Medling handlar om att elever själva anmäler sig till en medling och kommer gemensamt fram till en lösning. Sedan en ansvarig personal för medling har blivit sjukskriven har en personal tagit hand om skolmedlingen och en annan personal tagit hand om mobbingteamet. Däremot har samarbetet mellan mobbingteamet och medlarna fortsatt.

Mobbingteamet har också de här träffarna med elevmedlarna för att höra hur är stämningen på skolan och finns det någon som är utsatt och finns det något vi kan göra. (Medlingssamordnare, låg- och mellanstadieskola)

I intervju med medlingssamordnaren framkommer det att trots att mobbingteamet inte har ansvar för skolmedling tar de hjälp av elevmedlare för att se om det förekommer mobbing eller trakasserier på skolan som personalen inte uppmärksammat.

Vid två skolor där elever och personal har deltagit i intervjuer introducerar elevmedlare skolmedling till yngre elever på samma skola. Ett sådant exempel är att elevmedlare spelar upp en pjäs, presenterar sig och förklarar vad medling handlar om.

Och efter det dramat som vi hade i höstas då blev det, åh då ville sju-åttaåringar ha elevmedling ganska ofta. Och dom är duktiga. (Medlingssamordnare, låg- och mellanstadieskola)

Citatet ovan synliggör att intresset för medling ökar hos de yngre eleverna efter att äldre elever har introducerats medling. Detta anses bero på att yngre elever ser möjligheter att själva lösa konflikter mellan elever.

4.7 Förekomst av konflikter

Av enkätsvaren framgår det att konflikter på skolorna förekommer någon gång varje vecka. De mest förekommande konflikter handlar om vad elever har sagt eller gjort men

elever blir även retade på grund av sitt utseende.⁵² I intervjuerna framkommer det att elever på låg- och mellanstadiet oftast blir retade för något de sagt eller gjort medan elever på högstadiet blir elever retade för att de har en udda personlighet, annorlunda klädstil eller på grund av beteenden.

Resultatet av intervjuerna synliggör att de vanligtvis förekommer mindre konflikter mellan vänner på skolorna. Enligt elevmedlare är det oftast tjejer som hamnar i konflikter med andra tjejer och att killar oftare tar till fysiskt våld sinsemellan. Enligt resultatet av enkäten och intervjuerna framkommer det dock att fysiskt våld förekommer sällan på skolorna.⁵³

I intervjuer med elevmedlare på högstadiet framkommer det att trakasserier ofta sker i form av meddelanden via internet eller mobiltelefoner. Dessa typer av trakasserier upplevs vanligtvis ske utanför skolan och under helger och lov. En bidragande orsak till att det förekommer trakasserier via internet och mobiltelefoner upplevs bero på möjligheten för elever att vara anonyma. Elevmedlare på högstadiet förklarar att dessa typer av trakasserier även förekommer i låg- och mellanstadiet vid deras skola. De upplever att trakasserier som tidigare skett i skolan istället sker via internet eller mobiltelefon. Elevmedlarna på högstadiet upplever att det är elever som känner till förekomsten av konflikter via internet i större utsträckning än skolpersonal. Detta upplever elevmedlarna bero på att elever använder internet dagligen och att vuxna inte ser vad som pågår på internet. Elevmedlarna upplever dock att en del lärare, främst kuratorn på skolan, är medveten om förekomsten av trakasserier på internet och via mobiltelefon. Högstadieleverna upplever en osäkerhet inför att hantera dessa typer av konflikter.

Det känns inte som att man än är redo för det. Att det har varit allt från polisanmälningar och sånt så det känns som att man inte själv har kontroll över det. (Elevmedlare, högstadieskola)

Ovanstående citat synliggör att elevmedlare upplever att de inte har tillräckligt med kunskaper för att medla vid konflikter via internet eller mobiltelefoner. Medlingssamordnare på låg- och mellanstadiet har diskuterat med elever vid deras skolor att det förekommer trakasserier via internet och mobiltelefon på högstadiet. Anledningen till det är att eleverna ska känna till förekomsten av trakasserier och kunna motverka dessa när de kommer upp i högre årskurser.

Skillnaden mellan trakasserier, konflikter och mobbing är att konflikter och trakasserier sker vid enstaka tillfällen medan mobbing sker upprepade gånger under en längre period. Ingen elevmedlare eller medlingssamordnare som deltagit i intervju upplever att det förekommer mobbing på deras skolor. Resultatet av enkäten visar att mobbing sker någon gång varje termin eller mer sällan.⁵⁴ Elever och personal som besvarat enkäten anser att förekomsten av mobbing har varit oförändrad efter projektet.⁵⁵ Det innebär att

⁵² Bilaga Tabell 3 & 4.

⁵³ Bilaga Tabell 3.

⁵⁴ Bilaga Tabell 3.

⁵⁵ Bilaga Tabell 5.

skolmedling inte upplevs ha någon effekt på förekomsten av mobbing. I intervjuerna framkommer det att anledningen till att skolmedling inte har haft effekt på förekomsten av mobbing är att mobbing sker diskret och vanligtvis över internet vilket gör att elever och personal på skolan inte känner till förekomsten av mobbing. Elever och personal vid en låg- och mellanstadieskola upplever däremot att en del elever blir mer retade än andra men att eleverna själva inte upplever sig mobbade.

Resultatet av enkäten visar att 42 % av elever och personal upplever att det skett en liten minskning av konflikter sedan projektet startade. I intervjuerna och i enkätsvaren har det framkommit att det främst är mindre konflikter som handlar om vad elever sagt eller gjort som har minskat.⁵⁶ Erfarenheter har varit att elever som upplevs vara stökiga har fått en insikt i sitt eget konfliktbeteende när de gått utbildning i medling. Skolpersonalen upplever att dessa elever fortfarande hamnar i konflikter men att de har blivit lugnare.

4.8 Förekomst av medling

Enkätresultaten synliggör att det är främst elever och lärare som är delaktiga i att lösa konflikter på skolor. En anledning uppges vara att elever och lärare vistas på skolgården och ser när konflikter uppstår. Enligt enkätsvaren och det som framkommit i intervjuerna förekommer medling någon gång varje månad i skolorna.⁵⁷ Två av tre elevmedlare på mellanstadiet som har deltagit i intervju har haft formell medling. Med formell medling menas att det förekommit ett medlingsmöte mellan parter i konflikt och två elevmedlare. Endast en av fem elevmedlare på högstadiet har deltagit i en formell medling men upplevde att det blev så pass allvarlig att kuratorn fick ta över ärendet. I intervjuer med elevmedlare och medlingssamordnare på högstadiet framkommer det att det endast har förekommit enstaka medlingar vid deras skola. Däremot träffar elevmedlare på högstadiet en grupp med elever på mellanstadiet vid samma skola ungefär en gång i veckan. Under dessa möten talar eleverna om vilka konflikter som kan uppstå mellan elever och hur de kan lösa dessa. Om det har uppstått konflikter gör elevmedlarna en uppföljning och ser hur de har utvecklats.

Men det känns som att man gör framsteg varje gång vi har haft medlingsmöte. Vi har utan lärare då, då känns det ganska skönt för att samtidigt får man en bekräftelse om att man själv kan saker och ting. Och sen är det också skönt när man ser att eleverna visar själv att dom har intresse för det. Och då kommer det igen den där känslan för mig själv också att jag kanske behärskar det här ändå på nåt sätt. Att jag inte är helt ute och cyklar.
(Elevmedlare, högstadieskola)

Ovanstående citatet synliggör att när elevmedlare använder sig av sina kunskaper i medling upplever de att de får en bekräftelse på sin kunskap och därigenom ett ökat självförtroende.

⁵⁶ Bilaga Tabell 5 & 6.

⁵⁷ Bilaga Tabell 7.

I intervjuerna framkommer det att elevmedlare och medlingssamordnare samtalar med elever både i och utanför skolan om de uppstår konflikter.

Det var en tjej i sjuan som berättade lite för mig då vi gått hem från bussen hur det har varit och att personen har sagt det och gjort det. Då har jag fått vara med där och gett råd om vad hon kan göra efter det. (Elevmedlare, högstadieskola)

Citatet ovan synliggör att det förekommer s.k. ”informella medlingar” på skolor där elevmedlarna använder sina kunskaper i medling när de samtalar med andra elever. Samtliga medlingssamordnare som har intervjuats beskriver att de dagligen använder sig av informella medlingar när det uppstår konflikter på raster mellan elever. Informella medlingar upplevs vara ett bra sätt att använda kunskaper i medling samt lösa konflikter som uppstår i och utanför skolorna.

4.9 Årskurser

I samtliga intervjuer har det framkommit att medling har haft störst inverkan i grundskolorna och främst i mellanstadiet. Detta anses bero på att de flesta skolor börjar att arbeta med medling i dessa årskurser.

Andel elever och personal som har besvarat enkäten upplever att följande årskurser kan arbeta med medling:

- Mellanstadiet: 85 %.
- Högstadiet: 76 %.
- Lågstadiet: 61 %.
- Gymnasiet: 46 %.
- Förskolan: 26 %.

Siffrorna visar att elever och personal upplever att främst låg-, mellan- och högstadieelever bör arbeta med medling. En anledning som framkommit är att det upplevs vara i dessa årskurser det förekommer flest konflikter. De kommentarer som framkommit av elever och personal som besvarat enkäten har varit att vid konflikter med yngre elever behöver vuxna eller äldre elever förklara vad som är rätt och fel.

Jag tycker att det är bra att det är dom äldre som är elevmedlare. Dels för att dom är lite säkra hos sig själva och dom får som en liten auktoritet gentemot dom yngre och dom blir positiva förebilder. Men medling fungerar även för dom som är kanske sju, åtta år dom förstår vad en medling innebär. Är dom för små, ja sjuåringar är gränsfall dom orkar inte riktigt fullfölja men det fungerar ganska bra från tvåan, trean och uppåt. (Medlingssamordnare, låg-mellanstadieskola)

Citatet ovan synliggör att elevmedlare och medlingssamordnare upplever att elever bör förstå vad medling innebär för att kunna hantera metoden på ett bra sätt. Citatet synliggör också att äldre elever upplevs vara auktoriteter och förebilder för yngre elever.

4.10 Hinder

Ett hinder som blivit framträdande är att projektledningen inte har fått in protokoll när det har förekommit formella medlingar på skolorna. Det har bidragit till att projektledningen inte känner till antal medlingar som förekommer på skolorna.

I intervjuerna framkommer det att det skett stora nedskärningar för skolor i Norrbottens län vilket upplevs bidra till att skolor inte hunnit skapa rutiner för att arbeta med medling.

Det har stängts ner massor av skolor, rektorsområden har slagits sönder och byggts upp och gjorts nya, rektorer har kommit och gått, lärare har kommit och gått och det har varit nedskärningar, nedskärningar och nedskärningar.
(Projektledare)

Ovanstående citat synliggör att situationerna på skolorna upplevs som väldigt turbulent. I intervjuerna har det framkommit att det finns en del skolor som är intresserade av skolmedling men arbetet har inte fungerat på grund av stora omstruktureringar på skolorna.

Kommentarer i enkäten visar att elever och personal upplever att följande hinder har uppstått på skolorna:

- Det har varit svårt för elever och personal att veta vilka som är medlare.
- Elever använder medling för att slippa lektionstid.
- Elever får inte fortsätta att arbeta med medling i äldre årskurser på grund av att högstadie- respektive gymnasieskolor i olika kommuner inte arbetar med metoden.
- Yngre elever har inte förstått innebörden och användningen av medling.
- Elever och personal märker inte av effekterna av medlingen.
- Föräldrar blir inte informerade om konflikter och mobbing som förekommer på skolorna och diskuteras i medlingsmöten.

Medlingssamordnare som har deltagit i intervjuerna upplever att det uppstått hinder när endast en medlingssamordnare har haft ansvar för medling. Det har förekommit att ansvarig personal för medling har blivit sjukskriven eller slutat sin tjänst vid skolan. Vid en skola har en av personalen fått gå utbildning i medling efter att ansvarig lärare för medling blivit sjukskriven. Denne upplever ha otillräckliga kunskaper om metoden men att arbetet med medling fungerat tack vare att eleverna har haft tillräckliga kunskaper. Vid en annan skola lades arbetet med medling ner till ansvarig personal kom tillbaka till skolan efter sin sjukskrivning. Vid en tredje skola slutade en medlingssamordnare vid skolan samtidigt fick övrig personal som var ansvarig för medling andra arbetsuppgifter vilket bidrog till att skolverksamheten drog sig ur projektet. Enligt elevsamordnarna är det viktigt att personal som har ansvar för medling har ett brinnande intresse för att hålla arbetet med skolmedling vid liv. Annars upplevs det bidra till att arbetet med medling upphör på skolorna.

Vid en skola som tidigare deltagit i projektet har det uppstått konflikter mellan personalen på skolan. Det var en bidragande orsak till att skolan sedan drog sig ur projektet. Medlingssamordnaren förklarar i intervjun att det uppstod missförstånd mellan förvaltningen och skolan när de startade projektet. Personalen upplevde att de inte blev informerad om kostnaderna kring projektet som handlade om vikarier, material, resor och andra omkostnader.

Det var verkligen inte så att alla var negativa och så här men det var lite grann det här att jaha nu har dom där fått åka på det och det. För det togs ju av våra pengar till våran fortbildning, och då kunde det ju vara så där att ja att här skickar vi dom här vad har vi för nytta av det. Dom trodde inte riktigt på det. Och vi har inte så mycket pengar till fortbildning. (Medlingssamordnare, låg- och mellanstadieskola)

Citatet synliggör att konflikter mellan personalen uppstod genom att det togs från skolverksamhetens gemensamma pengar för att betala kostnader som uppkom i och med projektet.

Ett annat hinder som uppstått för skolor är att förankra skolmedling vid högstadie- och gymnasieskolor. Av intervjuer har det framkommit att det varit lättare att förankra medling i låg- och mellanstadieskolor än på högstadie- och gymnasieskolor.

Högstadieskolor är ju ofta större skolor än låg- och mellanstadieskolorna. Utan det är svårare att få med, helheten där. Det är lättare att få helheten på en mellanstadieskola eftersom alla blir involverade. På högstadieskolorna blir det mer som gymnasiet man har sina egna ämnen man är väldigt inrotade där, det är svårare organisatoriskt. (Projektledare)

Citatet synliggör att låg- och mellanstadieskolor oftast har mindre antal elever vilket kan antas bero på att det är lättare att förankra metoden i skolorna. Detta beror på att hela skolan, dvs. elever och skolpersonal, involveras i projektet. På högstadie- och gymnasieskolor läser elever kurser och upplevs inte ha tid för att arbeta med medling.

Dom här pojkarna som gick i åttan det var ju lite svårt för att dom hade ju betyg än, och då vart det ibland så här att jag kan inte komma då för jag har matte, jag kan inte vara borta från den och den lektionen för vi har matteprov då och då. Det var lite av den här stressen av att dom skulle gå ifrån och att dom skulle missa någonting. (Medlingssamordnare, låg-, mellan- och högstadieskola)

Ovanstående citat synliggör att elever som får betyg i ordinarie skolämnen prioriterar dessa ämnen framför medling. I intervjuer med medlingssamordnare framkommer det att för elevmedlare på högstadiet innebär medling extra arbete och ökad stress för att hinna med ordinarie kurser.

Vid en gymnasieskola där en rektor har deltagit i intervju har det gjorts ett försök till att förankra skolmedling hos elever. Det har gjorts genom att introducera metoden för elevvårdsteamet samt att skriva in metoden i skolans likabehandlingsplan men skolpersonalen stötte på hinder.

En del av skolmedlingen är ju att man då ska föra över en del ansvar med konfliktlösningen på elever. Men det har inte lyckats. (Rektor, gymnasieskola)

Citatet synliggör att för att implementera skolmedling i skolorna krävs det att elever är engagerade och tar ansvar för att medla vid konflikter. Förslag på att förankra medling på högstadiet och gymnasiet som framkommit i intervjuerna kan vara att skapa valbara kurser i medling där elever får betyg. På det sättet avsätter skolan tid för medling som bidrar till att elever och personal upplever att de hinner med att arbeta med medling.

Och då få dom som är intresserade av såna här saker, skulle kunna ha det här som ett valbart alternativ att välja en sån här kurs. Och då på den vägen, på nationell nivå få detta implementerat i skolorna. (Rektor, gymnasieskola)

Citatet synliggör att valbara kurser vid högstadiet och gymnasiet antas bidra till att fler elever blir delaktiga i skolmedlingen. Skolpersonal upplever att om elever som är intresserade av medling utbildar sig kommer det att finnas elevmedlare på skolan och skolmedlingen kan förankras även i gymnasiet. En förutsättning för att skolmedling ska fungera på skolorna som framkommit i intervjuerna är att fler personal och främst elever varje år utbildas till medlare. Anledningen till det är att det skulle förhindra att arbetet med medling läggs på grund av att medlingsamordnare eller elevmedlare slutar vid skolorna.

Det har vidare framkommit i intervjuerna att en högstadieskola har utvecklat medling som en valbar kurs. Vid högstadieskolan har samtliga elever möjlighet att välja en valbar kurs per termin i s.k. "elevens val". Kursen i medling är tillgänglig för elever i årskurs 8-9. I kursen utbildas elever till medlare. Resultatet visar att alternativet att ha medling som en valbar kurs är uppskattat hos elever och skolpersonal på högstadieskolan. Däremot framkommer det i intervjuerna att skolor som har medling som valbar kurs inte har haft formella medlingar i samma utsträckning som vid låg- och mellanstadieskolor. Det har även visat sig att färre elever och personal har utbildats i medling.

Tidigare utvärderingar av medlingsprojekt i Norden har visat att elever som tidigare har arbetat med medling vill fortsätta att arbeta med metoden när de kommer upp i högstadiet och gymnasiet. Baserat på detta resultat har projektledningen försökt att införa även medling i gymnasiet.

Och det kanske var att skapa ett för stort stycke från början, att införa medling på gymnasieskolorna innan dom hade kunskap om vad det var. Så nu märker man ju att gymnasieskolorna blir mer och mer intresserade när dom

får upp fler elever som har jobbat med det på det sättet och då ökar intresset för gymnasieskolorna. (Projektledare)

Citatet synliggör att förankringen av metoden antas vara mest effektiv när elever som tidigare arbetat med medling kommer upp i gymnasieåldrarna och är bekanta med arbetssättet.

4.11 Framtid

Projektledningen arbetar aktivt för att arbetet med medling kommer att fortlöpa på samma sätt som tidigare men i en permanent arbetsform när projektformen slutar i juni 2008. För närvarande gör projektledningen en kartläggning tillsammans med skolchefer i deltagande kommuner om förutsättningarna för projektets fortsatta verksamhet. Det fortsatta arbetet kommer att utvecklas utifrån det material som uppmärksammats i tidigare delutvärderingar av projektet samt slututvärderingen av projektet.

I intervjuer med medlingssamordnare och elevmedlare framkommer det att det råder ovisshet huruvida projektet kommer att fortlöpa och hur arbetssättet kommer att utvecklas. En gemensam uppfattning är att arbetet med medling bör fortsätta på samma sätt även när projektformen tar slut. En elevmedlare på högstadiet förklarar i citatet nedan sin upplevelse av hur arbetet med medling bör fortlöpa.

...att man får chansen till att fortsätta, som att det fortsätter på den här skolan också att det inte bara läggs ner. För det vore ju jätte synd. Det är verkligen någonting som behövs. (Elevmedlare, högstadieskola)

Citatet synliggör att elever upplever att arbetet med skolmedling bör fortsätta även om eleverna själva slutar vid skolorna. I intervjuerna framkommer det att elever och skolpersonal upplever att arbetet med medling bör fortsätta på skolorna för att skapa en bättre skolmiljö för nya elever och personal.

Projektledningen försöker att lösa hinder som uppstår i och med kostnader för enskilda skolor. I intervjuerna framkommer det att önskemål från elever och personal är att de ska kunna träffas och diskutera medling utan att ekonomin ska vara ett hinder. Däremot upplevs det vara svårt att lösa dessa hinder på grund av ekonomisk situation i samhället.

En medlingssamordnare vid en större kommun upplever att det även behövs en ansvarig för medling inom kommunen för att bidra till ett ökat samarbete mellan skolor i kommunen.

Det bytts både elever och personal på skolorna med några års intervaller och i intervjuerna har det framkommit att för att fortsätta arbeta med medling krävs det att med jämna mellanrum utbildas elever och personal i medling. Resultatet visar också att elever och personal upplever att det är viktigt att kontinuerligt komma med nytt övningsmaterial i medling för att skolor ska kunna upprätthålla arbete och utveckla metoden.

Ett av projektets mål är att skriva in medling i skolornas likabehandlingsplaner. Resultat av enkäten visar att 60 % av elever och personal anser att alla skolor i Sverige bör ha någon metod för att lösa konflikter och 26 % anser att alla skolor i Sverige bör arbeta med skolmedling. I intervjuer med medlingssamordnare har det framkommit att samtliga är positiva till att skriva in medling i likabehandlingsplanen men anser att det krävs att alla skolor i kommunen får utbildning i medling. Projektledningen har diskuterat med barn- och elevombudsmannen hur skolor kan arbeta för att skriva in metoden i likabehandlingsplanerna. Resultatet av intervjuerna visar att det krävs att informera skolcheferna och rektorerna för att de ska känna till metoden. Resultatet har visat att en del skolor har skrivit in medling i likabehandlingsplanen. Intervjuerna synliggör att det som skulle krävas för att kommuner ska skriva in metoden i likabehandlingsplanen är mer tid för att kunna samtala med skolpersonal, skolchefer och rektorer. Hinder som upplevs uppstå är att det inte finns tillräckligt med tid för skolchefer, rektorer eller projektledning att ha dessa möten.

5. Avslutande reflektioner

Syftet var att göra en slututvärdering av projektet ”Medling i skolan”. Slututvärderingen har belyst vilken utsträckning projektets mål har uppfyllts, hur tidigare delutvärderingar har påverkat projektet, vilka hinder informanterna har mött under projektet samt vad projektets förutsättningar är inför framtiden.

5.1 Genomförande och projektets mål

Ett av projektets mål har varit att skapa värderingar och attityder hos elever och personal i enlighet med lagstiftning och läroplan. Dessa värderingar och attityder handlar om att alla människor har lika värde oavsett utseende, kön, etnicitet, religion, sexuell läggning eller funktionshinder. Det handlar även om att elever ska ta avstånd från att människor utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling, ha förståelse för andra människors situation och visa omsorg och respekt för sin omgivning. Resultatet av slututvärderingen visar att elever och personal har fått kunskaper, färdigheter och ökad självinsikt. Enkätresultatet visar att elever upplever en trygghet på skolan och ett ansvar att lösa konflikter. Intervjupersonerna upplever att det beror på att elever och personal har tillräckligt med kunskap för att medla vid mindre konflikter. Resultatet av enkäten visar också att samtliga elever och personal som har fått information i medling har demokratiska och jämställda värderingar. Med det menas att elever och personal anser att elever ska ha lika rättigheter i skolan och bland kompisar oavsett kön. Av intervjuerna framgår det att elevmedlare och medlingssamordnare har fått ett ökat självförtroende, ökad insikt i sitt eget konfliktbeteende och lärt sig att kontrollera sitt eget beteende. Elever och personal har även fått ökad förståelse för vad som startar konflikter, lärt sig att lyssna och förstå andra människor samt att de lättare ser när konflikter uppstår. Erfarenheterna är att elever och personal har börjat ingripa och diskutera med andra elever som är i konflikt i större utsträckning än tidigare. Resultatet av slututvärderingen visar på likheter med utvärderingar av liknande projekt i Norden.

Resultatet synliggör att elever och personal som gått utbildning i medling har uppmärksammat användningen av metoden i olika konflikthanteringsområden i större utsträckning än tidigare. Vidare upplever medlingssamordnare att äldre elever som gått utbildning i medling har blivit förebilder för yngre elever på skolor. Elevmedlarna upplevs också leva upp till rollen som förebild. I resultatet har det även framkommit att det förekommer informella medlingar i och utanför skolor där elever och personal använder sin kunskap i konflikthantering. Resultatet visar att elever och skolpersonal har tillräcklig kunskap för att medla vid mindre konflikter. Det kan antas bidra till att elever och personal har fått en ökad trygghetskänsla när det gäller att lösa konflikter. Vilket i sin tur kan bidra till att elever och personal har fått en positiv inställning till att lösa konflikter.

Ett av projektets mål har varit att öka samarbete inom skolan och mellan skolor. Resultatet av slututvärderingen visar att ungefär hälften av skolorna har ett samarbete i medling med någon annan skola. Enkätresultatet och intervjuerna synliggör att det finns ett behov av samarbete mellan skolor främst för att dela kunskap i medling men även för

att skolor gemensamt utbildar elever och personal i medling. Elevmedlare och medlingssamordnare som deltagit i intervjuer har som önskemål att samarbeta med skolor främst inom kommungränserna och via samma årskurser. Anledningen till att ett samarbete bör ske mellan samma årskurser det är att konflikter på gymnasiet och högstadiet skiljer sig från konflikter på låg- och mellanstadiet. En medlingssamordnare i en större kommun i Norrbotten upplever att det även behövs en ansvarig för medling i kommunen för att öka samarbete mellan skolor. Vid två av tre skolor där elevmedlare och medlingssamordnare har deltagit i intervju har äldre elever introducerat skolmedling för yngre elever. Det har bidragit till att yngre elever har fått ett ökat intresse för skolmedling samt att äldre elever har fått bekräftelse på sin kunskap i medling. Vilket har bidragit till ett ökat självförtroende hos elevmedlarna.

Ett mål med projektet har varit att bidra till att bryta negativa kommunikationsmönster som är präglad av fysiskt och psykiskt våld som exempelvis mobbing. Resultatet av enkäterna visar att mobbing förekommer någon gång varje termin eller mer sällan. I intervjuerna framkommer det att elever och personal upplever att det inte förekommer mobbing vid deras skolor. Slututvärderingen synliggör att projektet inte upplevs ha haft någon effekt på förekomsten av mobbing. Det kan antas bero på att mobbing sker diskret vilket bidrar till att elever och personal inte ser när mobbing förekommer. Resultatet av slututvärderingen visar däremot att elever och personal upplever att det skett en liten minskning av konflikter på skolorna efter projektet. Det är främst konflikter där elever har sagt eller gjort någonting som har minskat. Resultatet synliggör att elever som ofta hamnar i konflikter upplevs ha fått en insikt i sitt eget konfliktbeteende vilket bidrar till att deras beteende har förändrats. Erfarenheter är att skolpersonalen upplever en minskad stress av att lösa konflikter samt att skolmiljön har blivit lugnare. Det kan antas bero på att tidigare hade skolpersonalen, främst lärare, ansvar att lösa konflikter som uppstod mellan elever. Skolmedling innebär att elever ska vara delaktiga i att lösa konflikter mellan elever vilket har bidragit till ett ökat elevinflytande när det gäller att lösa konflikter på skolorna.

Att skolmedling ska bidra till en högre tillväxt och välbefinnande i regionen har varit ett av projektets mål. Projektledningen upplever ett ökat intresse för skolmedling bland friskolor. Dessa skolor anses ha fördel av att ha en bra skolmiljö eftersom friskolor är mer beroende av att elever söker sig till dessa skolor i större utsträckning än kommunala skolor. Om skolor har en bra arbetsmiljö kan det antas bidra till att elever och personal mår bättre vilken i sin tur leder till mindre sjukskrivningar. Ytterligare ett antagande som kan göras är att elever och personal kan ta med sig metoden till andra skolor eller arbetsplatser och därigenom bidra till högre tillväxt och välbefinnande i regionen.

Ett av projektets mål har varit att utveckla material för skolmedling som är anpassat för elever. Resultatet visar att elever och personal upplever att det behövs mer utbildning i medling och mer övningsmaterial. I slututvärderingen har det framkommit att det har uppstått hinder främst för gymnasieskolor men även för högstadieskolor att förankra skolmedling hos eleverna. Utvärderingar av liknande projekt i Norge visar att medling har haft störst effekt när elever tidigare har arbetat med medling och sedan kommer upp på gymnasiet. På gymnasiet och högstadiet strävar elever efter att få betyg i olika ämnen.

I slututvärderingen har det framkommit att elever inte har tid att arbeta med medling utöver ordinarie schema. Ett förslag till förbättring som framkommit i intervjuerna är att skapa kurser för högstadiet och gymnasiet där elever som är intresserade av skolmedling för möjlighet att få betyg i ämnet. Resultatet i denna slututvärdering visar att elever och personal vid högstadieskolor som har utvecklat kurser i medling är positivt inställda till arbetssättet.

Ett mål med projektet har varit att skriva in medling i skolorna likabehandlingsplaner. En del skolor har skrivit in metoden i likabehandlingsplanerna. Enligt lag (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever behöver likabehandlingsplanerna årligen följas upp och revideras för att anpassa metoderna för skolorna. Enkätresultatet har synliggjort att majoriteten av elever och personal som deltagit i utvärderingen upplever att alla skolor i Sverige bör ha någon metod för att lösa konflikter. För att bidra till fler skolor skriver in metoden i likabehandlingsplanerna krävs det att skolchefer och rektorer känner till metoden. Ett hinder som uppstår för att informera skolchefer och rektorer är tidsbrist både för projektledningen och för skolläningen.

5.2 Det fortsatta arbetet efter delutvärderingarna

De delutvärderingar som har gjorts efter halva tiden projektet har varit verksamt har synliggjort hinder som skolor stött på i arbetet med medling. Bland annat när ansvarig personal för medling slutat vid skolor har det bidragit till att arbetet med medlingen har lagts ner. Övriga hinder skolor har stött på är bristen på övningsmaterial och utbildningar samt bristande information om projektet till föräldrar. Informationen från delutvärderingarna har lett till att projektledningen har återupptagit kontakten med skolor som har lagt ner arbetet med medling. Det har bidragit till att skolor har fått igång arbete med medling igen. Projektledningen har efter delutvärderingarna arbetat med att utveckla övningsmaterial och utbilda fler elever och skolpersonal i medling. För att implementera skolmedling i skolorna har projektledningen påpekat vikten av att informera personal, elever och föräldrar om vad metoden innebär. Det har gjorts på grund av att resultatet av delutvärderingarna har visat att föräldrar som fått information om skolmedling är positivt inställda till projektet i större utsträckning än föräldrar som inte fått information.

Resultatet av delutvärderingarna har även synliggjort att arbetet med medling har gett effekter på skolmiljön och hos elevmedlare och medlingssamordnare. Antalet konflikter upplevs ha minskat vilket har bidragit till att skolmiljön upplevs lugnare. Elevmedlare och medlingssamordnare har utvecklat kunskaper och färdigheter i medling. Resultatet visar att arbetet med skolmedling har uppfattats positivt av elever, personal och skolchefer trots att medling inte har förekommit vid alla skolor. Denna positiva respons har bidragit till att projektledningen har fått information om vilka moment som har fungerat och har fortsatt att utveckla metoden.

5.3 Hinder för projektet

Ett hinder som projektledningen upplever är att skolor inte har redogjort antal formella medlingar som förekommit. Projektledningen upplever även att det förekommit bristande information om vilka hinder skolor har stött på i sitt arbete i medling. Medlingsamordnare och elevmedlare upplever att de inte fått information om hur arbetet med medling kommer att fortsätta när projektformen upphör.

Resultatet av enkäten visar att hinder som elever och personal vid skolor har mött är att det varit svårt för elever och personal att veta vilka som är medlare på skolan och att elever använder medling för att slippa lektionstid. Vidare upplever elever och skolpersonal att elever inte får möjlighet att arbeta med medling i äldre årskurser på grund av att högstadieskolor och gymnasieskolor vid vissa kommuner inte deltagit i projektet. Ytterligare hinder har varit att yngre elever inte har förstått användningen av medling, samt att föräldrar inte blir informerade om konflikter och mobbing som förekommer på skolorna.

I intervjuerna har det framkommit att ett vanligt förekommande hinder har varit att för få skolpersonal har haft ansvar för medling. Det har förekommit att ansvarig personal har blivit sjukskriven eller slutat vid skolor vilket har lett till att arbetet med medling har upphört. Vidare har det uppstått konflikter mellan personal på skolor på grund av att skolans gemensamma pengar till fortbildning har gått åt till att betala kostnader av personal, resor, material och andra omkostnader som uppstått i och med arbetet med medling. Resultatet visar att det varit bristande tid för elever främst i högre årskurser att arbeta med skolmedling. Detta har berott på att högstadie- och gymnasieelever läser kurser och strävar efter att få betyg vilket har bidragit till att elever har prioriterat ordinarie kurser. Elever som arbetar med medling upplever att de får ta igen missad lektionstid på fritiden. Däremot visar resultatet att vid skolor som har utvecklat kurser i medling är det färre antal elever som har utbildas och arbetar med medling samt att det inte har förekommit formella medlingar i samma utsträckning som vid låg- och mellanstadieskolor. Slututvärderingen synliggör att effekterna av medling har varit störst bland elever på mellanstadiet. Detta kan antas bero på att högstadieelever som väljer ett annat ämne än medling som valbar kurs inte har möjlighet att läsa medling även om de är intresserade av ämnet medan vid låg- och mellanstadieskolor har alla elever som är intresserade av medling fått möjlighet att gå utbildning till medlare. Elevmedlare på högstadiet upplever att även om elever och personal vid deras skola har fått information om medling känner de inte till innebörden av metoden. Elevmedlarna anser att om fler elever kände till innebörden och användningen av medling skulle intresset öka.

Bland elevmedlare som har intervjuats är alla tjejer positiva till att fortsätta arbeta med medling i äldre årskurser. Samtliga killar är tveksamma till ett fortsatt arbete med medling eftersom de känner att de vill prioritera andra ämnen i äldre årskurser. Detta visar på likheter med den interna delutvärderingen som gjorts av projektet. Resultatet av den interna delutvärderingen har däremot visat att intresset bland killar har ökat när personalen gjort punktinsatser och informerat killar om metoden.

5.4 Förslag till förbättringar

Med utgångspunkt av det som framkommit i denna slututvärdering och tidigare delutvärderingar av projektet kan följande förslag rekommenderas inför det fortsatta arbetet med skolmedling;

- Öka medvetenheten om medling vid skolorna genom att erbjuda fortsatt utbildning för elever och personal.
- Utveckla och utöka tillgången på utbildningsmaterialet för samtliga årskurser.
- Utveckla kurser för högstadiet och gymnasiet som är meriterande för elever.
- Verka för att fler skolpersonal får kunskaper i medling för att minimera sårbarheten inom skolorna.
- Ett ökat samarbete inom skolan och mellan skolor skulle bidra till ytterligare kunskaper och därigenom främja medlingsarbetet.
- Utveckla och upprätthålla påbörjad samverkan mellan skolorna och ledningen.
- Resurser i form av tid och pengar är mycket viktigt för att medlingsarbetet ska få det utrymme i skolorna som det förtjänar.

Källförteckning

Tryckt litteratur

Carlsson Bertil (1991). *Kvalitativa forskningsmetoder, för medicin och beteendevetenskap*. Gummessons tryckeri AB, Falköping.

Cohen Richard (1995). *Peer mediation in schools, Students resolving conflict*. Good year Books, Glenview USA.

Ejlertsson Göran (2005). *Enkäten i praktiken*. Studentlitteratur, Lund.

Hellevik Ottar (1996). *Forskningsmetoder i sociologi och statsvetenskap*. Centraltryckeriet, Borås.

Jacobsen, Krag Jan (1993). *Intervju- konsten att lyssna och fråga*. Studentlitteratur, Lund.

Lind Elenore (2001). *Medkompis – Medling och konflikthantering i skolan*. Brain Books AB, Jönköping.

Miles Matthew, Huberman Michael (1994). *Qualitative data analysis*. Sage publications Ltd. Kalifornien.

Svenning Conny (2003). *Metodboken*. Lorentz förlag, Eslöv.

Trost Jan (2005). *Kvalitativa intervjuer*. Studentlitteratur, Lund.

Trost Jan (1994). *Enkätboken*. Studentlitteratur, Lund.

Övrig litteratur

Daniels Mia, Sundbaum Bengt (2003). *Mobbing bland skolbarn*. Statens folkhälsoinstitut.

Forsman Malin, Nilsson Anna (2006). *Medling i skolan – utvärdering av skolprojektet i Norrbottens län*. Kommunförbundet Norrbotten.

Gellin Majja (2006). *Kamratmedling – Medlingsmetoder för skolor*. Finlands Forum för Medling rf. Masaby, Finland.

Hansen Einar (1998). *Elever kan selv*. Tilsluttet ALLFORSK. Rapport nr. 50. Norsk senter for barneforskning, Oslo.

Laeringssentret (2001). *Evaluering av skolemegling – En steg for steg håndbok*. Laeringssentret. Oslo, Norge.

SOU (2004:50). *Skolans ansvar för kränkning av elever*. Fritzes förlag, Stockholm.

Internet

Medling vid brott

http://www.bra.se/extra/pod/?module_instance=6

Lag (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever.

<http://62.95.69.3/SFSDOC/06/060067.PDF>

Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet - Lpo 94

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=1069>

Medling i skolan "en rapport från tiden 2004 -2006". Av: Linda Marklund.

<http://www.bd.komforb.se/download/18.2db2410511761794a5580001311/Rapport+-+Skolmedlingsmodellen+i+praktiken.pdf>

Skolmedling – en komparativ metod- och lagstudie, 2003. Av Linda Marklund.

<http://epubl.ltu.se/1404-5508/2003/013/LTU-SHU-EX-03013-SE.pdf>

Skolmedling uppmärksammas och prisas

<http://www.sr.se/norrboten/nyheter/artikel.asp?artikel=2081843>

Var modiga och satsa hårt på framtiden! – Rapport från enkätundersökningen Lupp i Luleå kommun 2005. Av Maria Palo.

http://www.ungdomsstyrelsen.se/ad2/user_documents/LUPP_Lulea.pdf

<http://www.epn.se>

<http://www.nationalencyklopedin.se>

Bilagor

Tabell 1: Antal elever och personal som fått utbildning i medling samt deras upplevelser om konflikter.

	Stämmer helt	Stämmer delvis	Stämmer inte	Stämmer inte alls	Vet ej	Responses
Jag känner mig trygg på skolan	50 (78%)	14 (22%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	64/107 (60%)
Jag känner mig trygg att lösa konflikter	24 (38%)	33 (52%)	2 (3%)	1 (2%)	3 (5%)	63/107 (59%)
Jag känner ett ansvar att lösa konflikter	32 (51%)	17 (27%)	7 (11%)	4 (6%)	3 (5%)	63/107 (59%)
Jag ser när en konflikt uppstår	19 (30%)	36 (57%)	3 (5%)	0 (0%)	5 (8%)	63/107 (59%)
Jag har förståelse för personer som är i en konflikt	28 (45%)	29 (47%)	1 (2%)	1 (2%)	3 (5%)	62/107 (58%)
Jag har förståelse för vad som startar konflikter	24 (38%)	33 (52%)	2 (3%)	1 (2%)	3 (5%)	63/107 (59%)

Tabell 2: Antal elever och personal som fått information om medling samt deras demokratiska värderingar.

	Stämmer helt	Stämmer delvis	Stämmer inte	Stämmer inte alls	Vet ej	Responses
Alla elever ska få bestämma lika mycket i skolan	58 (66%)	23 (26%)	3 (3%)	1 (1%)	3 (3%)	88/107 (82%)
Alla elever ska få bestämma lika mycket bland kompisar	58 (67%)	19 (22%)	4 (5%)	0 (0%)	6 (7%)	87/107 (81%)
Både tjejer och killar ska få bestämma lika mycket i skolan	71 (82%)	12 (14%)	1 (1%)	1 (1%)	2 (2%)	87/107 (81%)
Både tjejer och killar ska få bestämma lika mycket bland kompisar	64 (74%)	13 (15%)	1 (1%)	0 (0%)	8 (9%)	86/107 (80%)
Alla elever ska få vara som de vill på skolan	48 (55%)	24 (28%)	8 (9%)	3 (3%)	4 (5%)	87/107 (81%)
Alla elever ska få vara som de vill bland kompisar	48 (55%)	23 (26%)	7 (8%)	3 (3%)	6 (7%)	87/107 (81%)
Alla elever ska må bra i skolan	79 (91%)	5 (6%)	1 (1%)	0 (0%)	2 (2%)	87/107 (81%)
Det är viktigt att ha förståelse för andra elever	72 (83%)	13 (15%)	0 (0%)	0 (0%)	2 (2%)	87/107 (81%)

Tabell 3. Elevers och personals upplevelse av förekomsten av konflikter vid deras skola.

	Varje dag	Någon gång varje vecka	Någon gång varje månad	Någon gång varje termin/mer sällan	Aldrig	Responses
Konflikter, att elever blir osams eller att någon elev slår, retar eller hotar någon annan elev vid enstaka tillfällen	20 (23%)	36 (42%)	15 (17%)	11 (13%)	4 (5%)	86/107 (80%)
Mobbing, att en eller flera elever slår, retar eller hotar någon annan elev upprepade gånger	6 (7%)	9 (11%)	8 (9%)	33 (39%)	29 (34%)	85/107 (79%)
Fysiskt våld (slag, puttar) mot någon annan elev	9 (11%)	19 (23%)	18 (22%)	22 (27%)	15 (18%)	83/107 (78%)
Säga elaka saker till eller om någon annan elev	27 (32%)	29 (34%)	15 (18%)	12 (14%)	2 (2%)	85/107 (79%)
Göra elaka gester mot någon annan elev	21 (25%)	25 (29%)	16 (19%)	18 (21%)	5 (6%)	85/107 (79%)
Skicka elaka meddelanden till någon annan elev på Internet	8 (10%)	8 (10%)	13 (16%)	22 (27%)	32 (39%)	83/107 (78%)

Tabell 4. Elever och personals upplevelse av vad elever blir retade/mobbade för vid deras skola.

	Varje dag	Någon gång varje vecka	Någon gång varje månad	Någon gång varje termin/mer sällan	Aldrig	Responses
På grund av att personen är tjej eller kille	7 (8%)	7 (8%)	12 (14%)	12 (14%)	47 (55%)	85/107 (79%)
På grund av utseende	9 (11%)	12 (14%)	10 (12%)	38 (45%)	15 (18%)	84/107 (79%)
På grund av religion	2 (2%)	3 (4%)	3 (4%)	12 (14%)	64 (76%)	84/107 (79%)
På grund av funktionshinder	6 (7%)	3 (4%)	3 (4%)	20 (24%)	52 (62%)	84/107 (79%)
På grund av något elever har sagt	14 (17%)	16 (19%)	19 (23%)	22 (26%)	13 (15%)	84/107 (79%)
På grund av något elever har gjort	16 (19%)	17 (20%)	19 (23%)	25 (30%)	7 (8%)	84/107 (79%)

Tabell 5. Elever och personals upplevelse av vilka konflikter som har minskat/ökat efter projektet.

	Stor minskning	Liten minskning	Oförändrat	Liten ökning	Stor ökning	Responses
Konflikter, att elever blir osams eller att någon elev slår, retar eller hotar någon annan elev vid enstaka tillfällen	11 (14%)	34 (42%)	33 (41%)	1 (1%)	1 (1%)	80/107 (75%)
Mobbing, att en eller flera elever slår, retar eller hotar någon annan elev upprepade gånger	19 (24%)	17 (22%)	42 (53%)	0 (0%)	1 (1%)	79/107 (74%)
Våld (slag, puttar) mot någon annan elev	15 (19%)	26 (33%)	35 (44%)	2 (3%)	1 (1%)	79/107 (74%)
Säga elaka saker till eller om någon annan elev	12 (15%)	30 (38%)	32 (41%)	3 (4%)	2 (3%)	79/107 (74%)
Göra elaka gester mot någon annan elev	13 (16%)	27 (34%)	35 (44%)	2 (3%)	2 (3%)	79/107 (74%)
Skicka elaka meddelande till någon annan elev på internet	16 (21%)	8 (10%)	51 (65%)	2 (3%)	1 (1%)	78/107 (73%)

Tabell 6. Elever och personals upplevelse av vilka orsaker till konflikter som har minskat/ökat efter projektet

	Stor minskning	Liten minskning	Oförändrat	Liten ökning	Stor ökning	Responses
På grund av att personen är tjej eller kille	13 (16%)	8 (10%)	54 (68%)	2 (3%)	2 (3%)	79/107 (74%)
På grund av utseende	9 (12%)	17 (22%)	47 (60%)	3 (4%)	2 (3%)	78/107 (73%)
På grund av religion	9 (12%)	6 (8%)	61 (78%)	0 (0%)	2 (3%)	78/107 (73%)
På grund av funktionshinder	10 (13%)	9 (12%)	56 (72%)	1 (1%)	2 (3%)	78/107 (73%)
På grund av något elever har sagt	7 (9%)	33 (42%)	34 (44%)	2 (3%)	2 (3%)	78/107 (73%)
På grund av något elever har gjort	7 (9%)	34 (44%)	30 (39%)	3 (4%)	3 (4%)	77/107 (72%)

Tabell 7. Elever och personals upplevelse av förekomsten av medling vid deras skola

	Varje dag	Någon gång varje vecka	Någon gång varje månad	Någon gång varje termin/mer sällan	Aldrig	Responses
Hur ofta förekommer medling på din skola?	6 (7%)	20 (25%)	32 (40%)	15 (19%)	8 (10%)	81/107 (76%)
Hur ofta har du varit delaktig i att lösa konflikter?	4 (5%)	12 (15%)	27 (33%)	21 (26%)	17 (21%)	81/107 (76%)

Medling i skolan - Projektbeskrivning

Projekt tid: 20060630-20080731

Bakgrund och Huvudmotiv

Projektets startade officiellt den 15 augusti 2004. Intresset för projektet har vuxit lavinartat under de två år som detta har varit igång. Det finns idag, runt om i länet, ett stort behov av att projektet får fortsätta. Skolmedlingsprojektet har lett till ett ökat elevinflytande och en ökad delaktighet för eleverna när det gäller att själva få lösa och ta ansvar för de konflikter som de är inblandade i. Konflikter är en naturlig del vardagen, varhelst någon form av aktivitet äger rum. Projektet vill ge dagens unga ett effektivt sätt att arbeta med och handskas med konflikter och att utveckla förhållningssätt och verktyg som de senare tar med sig ut i livet. Genom att eleverna lär sig att ta ansvar för sina egna konflikter, blir de också mer kapabla och motiverade till att ta ett samhällsansvar i stort, vilket på lång sikt troligen kommer att ge ett ökat deltagande i den demokratiska processen.

Projektet har, under det gångna året, utbildat ca 200 vuxna på Norrbottniska skolor till *medlingssamordnare*. Projektet har gett dem, som genomgått utbildningen (majoritet kvinnor), en kompetenshöjning som verkar för ett jämställdare samhälle. Medlingssamordnarna har i sin tur utbildat/informerat i konflikthantering och medling. Målgruppen har, utöver eleverna, varit föräldrar och kollegor på respektive skola. Medlingssamordnarnas huvudsakliga uppgift har varit att utbilda grupper av elever till elevmedlare. Under hösten utbildades ca 500 elever, och motsvarande antal torde under våren ha genomgått utbildningen, relativt jämt fördelat mellan könen.

Genom den *kompetenshöjning* som projektet skapar för medlingssamordnarna och de elever som genomgår hela utbildningen, sker i framtiden förhoppningsvis en inkomstutjämning, när eleverna vågar stå upp för sig själva, kräva lika lön och skapa ekonomisk och social trygghet. Detta gäller inte minst de deltagande kvinnliga eleverna. Projektet har skapat en bättre stämning på arbetsplatserna, trots att projektet ännu inte varit igång mer än drygt ett år och varit operativt verksamt ute på skolorna sedan i våras. Eleverna påtalar att de ser fler konflikter nu, och att de ingriper mer aktivt, om de ser en kompis som mår illa. Att skapa en bättre stämning och en öppnare atmosfär, där alla kan känna sig trygga och våga säga vad de vill på en arbetsplats, leder i förlängningen till lägre ohälsotal, färre sjukskrivningar och en bättre ekonomi för "alla" inblandade. Genom att både vuxna (föräldrar och övrig skolpersonal) och elever (barn och ungdomar) får ökade kunskaper i vad som kan orsaka konflikter, hur dessa kan utvecklas och hur man kan hantera och bearbeta dem, stärker skolmedlingsprojektet relationerna mellan barn och föräldrar. Medling går ut på att lära alla inblandade i konflikten att kommunicera på ett sådant sätt som inte skadar någon annan. Genom att skapa en tryggare, lugnare och mer kreativ arbetsmiljö, för dem som arbetar (inklusive eleverna) på skolorna, ger det eleverna en bättre förutsättning för inläring och att stärka sina betyg. En del skolor arbetar för att införa ett betyg i medling, andra har redan detta.

Skolmedlingsprojektet bygger på elevinflytande - eleverna ska vara drivande på skolorna och genom att lösa sina egna konflikter stärks elevinflytandet i skolan. Elevmedlarna, på

de ca 80 skolor som idag har medlingsverksamhet, har definitivt fått ett ökat inflytande. Genom en förbättrad arbetsatmosfär kan många både psykosociala och fysiska skador undvikas. Skolmedlingsprojektets huvudsyfte är att verka för en bättre arbetsmiljö för alla. Tendenser på en förbättrad arbetsmiljö kan spåras genom de reaktioner projektet fått av medlingssamordnarna ute på skolorna. Genom att stärka de ungas självkänsla, självförtroende och deras förmåga att se om någon annan far illa, motverkas olika typer av beroende.

Syfte

Konfliktnivån i samhället ökar. Allt fler vuxna och barn mår dåligt på arbetsplatserna och i skolorna, på grund av olösta konflikter. Detta leder till ökat våld, mobbing och sjukskrivningar/ sjukfrånvaro och därmed lägre produktivitet. Konsten att hantera konflikter måste läras in i tidig ålder, om vi ska kunna förändra attityden till konflikter - från något enbart negativt till något som kan vara positivt och utvecklande för den enskilde individen – allt beroende på hur dessa hanteras. Det är en folkhälsofråga, att man som barn får lära sig att hantera konflikter i sin omgivning, en färdighet som man sedan tar med sig ut i vuxenlivet. Barn som lär sig hantera och lösa konflikter i skolan, tar med sig dessa värderingar, attityder och färdigheter hem och praktiserar dem på sina föräldrar, som på detta sätt lär av sina egna barn och i samverkan med dessa.

Vilka mål skall uppnås genom projektet

Det övergripande målet med projektet är att tillhandahålla fungerande verktyg för konflikthantering i skolan och i arbetslivet och att skapa värderingar och attityder som gör att elever/arbetstagare kan fungera på ett bättre sätt i samarbetet med andra i skolan och på arbetsplatsen, men även utanför denna. Detta leder till framgångsrikare företag/skolor och därmed högre tillväxt och välbefinnande i regionen.

Vi lär oss våra kommunikationsmönster i skolan, vilken också denna kommit att präglas av konflikter, fysiskt och psykiskt våld, varav mobbing är ett exempel på det senare. Det här mönstret måste brytas, för att möjliggöra en övergång till ett fungerande vuxenliv, där arbetet fyller merparten av vår vardag.

Projektet avser att fokusera på gymnasieskolorna i länet i första hand och utveckla material som är anpassat efter deras behov. Samt att fortsätta att stödja och vidareutveckla verksamheten på länets grundskolor. Ett mål som projektet stävar efter är att skolmedlings kompetensen ska skrivas in i kommunernas skolplaner.

Hur skall projektet genomföras/metod

Målgrupp för detta projekt är i första steget skolpersonal i varierande yrken – lärare, vaktmästare, kuratorer, skolkökspersonal med flera. Personer ur dessa arbetsgrupper utbildas till handledare/ samordnare av medlingsverksamhet. Det krävs minst två personer på varje skola som är handledare/ samordnare för verksamheten. Utbildningen av handledare/samordnare sker under 6 dagar fördelade på 3 tillfällen.

I andra steget skall dessa handledare/samordnare lära målgruppen elever medla, vilket sker under 6 sammankomster under sammanlagt 15 timmar. Därutöver skall alla på

skolan - såväl elever som personal - få en heldags utbildning i skolmedling. Önskvärt är också att föräldrar deltar.

Verksamheten skall bedrivas som pilotprojekt i Norrbottens län, där varje kommun medverkar och ska resultera i en erfarenhetsåtervinning. Projektet kommer att samordnas av doktoranden, Linda Marklund, som även kommer att utveckla informationsmateriel mm. Exempelvis har under året tre filmer om skolmedling (femte klass till tredje året i gymnasiet) producerats och där elever från skolor i Norrbotten medverkat som skådespelare.

Hur skall ni följa upp om målen uppnåts

Resultatet kommer att mätas genom enkäter, (både vid projektets start och vid projektets slut,) till alla deltagande skolor (både elever och personal) samt genom nätverkskonferenser.

Hur är projektet förankrat hos mottagarna?

Projektet är väl förankrat efter de två år som projektet har varit igång. Efterfrågan speglas i ständiga förfrågningar från skolor som vill komma med i projektet. Samt önskemål om att vi ska fortsätta med verksamheten. Flera sådana förfrågningar har också kommit från andra delar av landet som vill ha hjälp med att starta upp liknande verksamheter.

Hur ska erfarenheter och kunskaper från projektet spridas?

Utvärdering kommer att ske genom projektledaren eller annan person utsedd av styrgruppen. Utvärderingen kommer att bestå av en sammanfattande skriftlig rapport. Utvärderingen kommer att redovisas för de deltagande kommunerna, universitetet, skolverket, kommunförbundet, landstinget, och regeringen samt på NFM:s (nordiskt forum för medling) informationssajt om medling. Resultatet av projektet kommer också att användas i doktorandstudier. Verksamheten förväntas att fortsätta med finansiering av stat, kommun och EU. En förhoppning är, att vi, efter projektets slut, ska få en naturlig fortsättning av projektet genom statens försorg, i likhet med vad som skett med Brå:s försöksprojekt, Medling vid brott som från och med 2008 ska erbjudas av alla kommuner i deras dagliga verksamhet för ungdomar upp till och med 21 års ålder.

Medel som ansökt från annan organisation/verksamhet:

Luleå tekniska Universitet	300 000	Kronor
Landstinget	420 000	Kronor
		Kronor

Egna insatser:

Kommunförbundet i norrbotten	150 000	Kronor
14 kommuner á 15 000*3	420 000	Kronor

Annan finansiering:

Sparbanksfonden	160 000	Kronor
		Kronor

Totala intäkter	2,500 000	Kronor
-----------------	-----------	--------

Kostnader

Omkostnader personal, sociala avgifter mm:

Personalkostnader	1 575 479	Kronor
-------------------	-----------	--------

Kostnader för planerade aktiviteter:

Utbildningar, material, m.m	363 293	Kronor
-----------------------------	---------	--------

Resor, konferenser, boende, m.m	235 911	Kronor
---------------------------------	---------	--------

Administration:

Adm. Bidrag	124 359	Kronor
-------------	---------	--------

Utvärdering:

Extern utvärdering	70 000	Kronor
--------------------	--------	--------

Övrigt

Buffert	100 000	Kronor
---------	---------	--------

Totala kostnader	2 500 000	Kronor
------------------	-----------	--------

Sammanfattning

Medling innebär att parter (här elever samt elever och vuxna) lär sig kommunicera effektivt och att samarbeta med varandra. Detta innebär bland annat; *att* lära sig lyssna både på sig själv och på andra, *att* lära sig vad känslor är och vad de heter, *att* lära sig uttrycka känslor på ett sätt som inte skadar andra, *att* respektera sig själv och andra, *att* kunna leva med människor som lever på ett annorlunda sätt och *slutligen att* komma överens om att man inte alltid behöver tycka lika. Detta är värderingar, attityder och kunskaper som vuxna förmodas besitta, vilket inte alltid är fallet. Att få lära sig dessa i skolan förenklar inträdet i arbetslivet och skapar mervärden för både individ, företag och samhälle. Detta är vårt mål. Tillvägagångssättet är att operationalisera dessa värderingar, attityder och kunskaper i detta pilotprojekt, som ska lära elever och skolpersonal praktisk konflikthantering/medling. Utvärderingen kommer att ske av projektledaren eller annan person utsedd av styrgruppen. Utvärderingen kommer att bestå av en sammanfattande rapport. Utvärderingen kommer sedan att redovisas för de deltagande kommunerna, universitetet, skolverket, kommunförbundet, landstinget och regeringen samt på NFM:s (nordiskt forum för medling) informationssajt om medling.